

<u>1</u>	<u>Bevezető</u>	2
<u>2</u>	<u>Kis történeti áttekintés a magyar labdarúgásról és a magyar futballhuliganizmusról</u>	3
2.1	<u>A magyar labdarúgás gyökerei, sikerei a 90-es évek elejéig</u>	3
2.2	<u>A magyar huliganizmus hajnala a rendszerváltás után.</u>	5
2.3	<u>Események a magyar labdarúgás feketenapjáig</u>	6
<u>3</u>	<u>Első fellépés a futball-huliganizmus ellen (2004)</u>	7
	<u>Jogszabályi és rendezvénybiztosítási szigorítások a ferencvárosi balhé után</u>	7
<u>4</u>	<u>Második fellépés a futballhuliganizmus ellen. A huligántörvény (2011)</u>	8
4.1	<u>Sportrendezvényeken megvalósuló bűncselekmények</u>	9
4.2	<u>A szigorítások hatásai, az ustawka jelenség</u>	12
<u>5</u>	<u>A magyar futballhuliganizmus társadalmi hatásai</u>	15
5.1	<u>A futball-huliganizmus kialakulásának szociológiai tényezői, ciklusai.</u>	16
5.2	<u>A futball-huliganizmus és a szélsőjobboldal kapcsolata</u>	19
<u>6</u>	<u>Nagyító alatt a sportrendezvények résztvevői</u>	23
6.1	<u>A futballhuliganizmus jelenségének főszereplői: a szurkolók</u>	23
6.1.1	<u>A fogalom értelmezési lehetőségei, példával szemlélítve</u>	24
6.1.2	<u>A szurkolók csoportosítási lehetőségei</u>	25
6.1.3	<u>Szurkolói szerepkörök</u>	26
6.1.4	<u>Hogyan lesz valakiből focihuligán?</u>	28
6.1.5	<u>Magyar huligánok a statisztikák tükrében</u>	30
6.1.6	<u>Interjú egy kosárlabda vezérszurkolóval</u>	33
<u>7</u>	<u>A jelenség másik oldalán lévő szereplők</u>	38
7.1	<u>A rendezvénybiztosító személyek</u>	38
7.2	<u>A rendőrség kivezényelt állománya</u>	39
7.3	<u>Kitekintés a személy és vagyonőri képzés, illetve a rendvédelemi oktatás</u>	
	<u>struktúrájára.</u>	40
<u>8</u>	<u>Összegzés</u>	47
<u>9</u>	<u>Felhasznált irodalom:</u>	49

A magyar futball huliganizmus társadalmi hatásai

1. Bevezető

Magyarországon az elmúlt fél évtizedben újra teret nyertek a sportrendezvényeken megnyilvánuló erőszakos, nem éppen a kultúrált, közönségszolgálat magatartások sorozata. Elfajultak a deviáns viselkedések a nézőtéren, így kérdés sem merülhetett fel azzal kapcsolatban, hogy jelenlegi állapotok ellen drasztikus mértékű fellépésre van szükség. 2011-et nyugodtan mondhatjuk a változás évének, ugyanis a 2004-ben elfogadott huligánellenes jogszabályi módosítások után ismét arról számolhatunk be, hogy a fokozottan eldurvuló helyzet megfékezése érdekében olyan törvénymódosításokat vittek véghez, amely után a sportrendezvényeken, illetve azon kívülálló helyeken kihívóan közösségellenes magatartást tanúsító személyeket válaszfut elé állították. Vállalja-e továbbra is a már életviteléhez tartozó viselkedéseket és ennek következtében ha lebukna, börtönbüntetésre számíthat? Vagy elfogadja a házirendben foglaltakat és ennek természetesen hátrányos jogkövetkezménye nem lesz. Véleményem szerint a szigorú és határozott jogalkotói tevékenység pár hónap alatt jelentős részsikereket könyvelhetett el magának, bár azt leszögezem, hogy születtek olyan jogszabályi változások, amelynek értelmezése során kérdések merülhetnek fel.

Kutatásom elsősorban a szurkolókra, mint a futballhuliganizmust keletkeztető legfontosabb alkotóelemeire terjed ki, de kitérek az egyéb olyan emberi tényezőkre, illetve személyi kérdésekre is, amelyek jelentősen befolyásolják a jelenség alakulását. Bevallom, hogy első olvasásra a téma nem látszik úgy, mintha a rendvédelmi szervek munkájához valamelyest kötődne, pedig jelentőségét tekintve igencsak foglalkoznunk kell vele. Gondoljunk csak bele. Ha ismerjük a szurkolók viselkedését, képet kapunk a gondolkodásukról, életvitelükről, magatartásaikat befolyásoló egyéb háttérelemekről, akkor a rendvédelem tagjai képesek lesznek megakadályozni például két rivális huligánklub erdő melletti, városon kívüli lebeszélte verekedését, az ustawkát.

Bízom benne, hogy a kutatásom hiteles, a jelenlegi állapotokat tükrözö képet tudja visszaadni a kutatás olvasóinak, emellett rengeteg információt megtudhat az érdeklödö a magyar futballhuliganizmus társadalmi hatásairól

2. Kis történeti áttekintés a magyar labdarúgásról és a magyar footballhuliganizmusról

1. A magyar labdarúgás gyökerei, sikerei a 90-es évek elejéig

A magyar labdarúgás több mint száz éves múltra tekint vissza. Footballkultúránk első irodalmi emlékei 1879-ből származnak. Az első lépéseket a pesti református főgimnázium kezdeményezte 1882-ben, amikor szabadtéri játékokat szerveztek. Később ez a tevékenység felkeltette több nagyváros érdeklődését is, ezzel elindítva egy hosszú folyamatot. A századforduló elejére már szervezett keretek között bonyolították le a labdarúgó mérkőzéseket.

Mérföldkőnek számított, amikor 1901. január 19-én megalakult a Magyar Labdarúgók Szövetsége, ezzel együtt megszületett a magyar nemzeti bajnokság. Az első osztályú bajnoki mérkőzéseket ebben az időben még a Budapesti Torna Club¹ és a Budapesti Sport Club csapatai játszottak egymás ellen, mivel a vidéki sportklubokat csak az ezt követő esztendőkből alapították meg. Öt év múlva, 1907-ben a FIFA felvette a tagjai közé Magyarországot, miközben a labdarúgás hazai népszerűsége egyre csak nőtt. 1912-ben már több vidéki csapatot számoltak, mint fővárosit. Amíg a Budapesti csapatok száma a 71-et haladta meg, addig vidéken már 109 sportklubot lehetett összeszámolni. 1925-ben a labdarúgást a legerősebb magyar sportágként tartották számon, a mai első és másodosztályban szereplő csapatok többsége ebben az időszakban már létezett.

Első kiemelkedő sikerünket a magyar válogatott érte el 1938-ban, amikor a Franciaországban rendezett labdarúgó-világbajnokságon ezüstérmet szerzett. A döntőben Olaszország volt az ellenfél, akik ellen 4:2 arányban alulmaradtak a magyarok.

Az ötvenes évek szintén sikerekben gazdag időszak volt a magyar labdarúgás számára. 1952-ben, a helsinki olimpián aranyérmesek lettek a magyarok. Újabb sikerre nem kellett sokáig várni. Az Aranycsapat az 1954-es svájci világbajnokságon újabb ezüstéremmel gazdagította Magyarországot, habár a Puskás Ferenc által fémjelzett csapattól az aranyérem volt az elvárás.

¹ A Budapesti Torna Club Magyarország első futbalcsapata volt. Nagy érdemeket szerzett a labdarúgás hazai népszerűsítésében. Miután az országban fociház tört ki, sorra alakultak a klubok, többek között az Újpest és a Ferencváros.

A hatvanas évek a magyar labdarúgóklubok fényes időszaka volt. 1964-ben az MTK a Kupagyőztesek Európa Kupájában a döntőig menetelt, ahol végül alulmaradt a Sportinggal szemben.² Nívós kupagyőzelemnek először 1965-ban örülhettek a magyar futballszeretők. Az ország máig legnagyobb szurkolótáborával büszkélkedő, a hatvanas években Albert Flórián által fémjelzett Ferencvárosi Torna Club 1965-ben a Vásárvárosok Kupájának³ döntőjében az olasz Juventust verte 1:0-ra. 1969-ben ismét döntőbe került magyar csapat a Vásárvárosok Kupájában. Az Újpesti Dózsa azonban kettős vereséggel alulmaradt az angol Newcastle Uniteddel szemben.

A hetvenes, nyolcvanas években elmaradtak azok a sikerek, amiket korábban átélhettek a szurkolók. Utolsó sikerként az 1984-es esztendőt említhetjük, amikor a Videoton az UEFA kupa döntőjébe jutott. Az oda-visszavágós rendszerben Székesfehérváron 3:0-ra a Real Madrid győzedelmeskedett, a visszavágón azonban a Videoton nyert 1:0-ra. Így 3:1-es összesítéssel a Real Madrid nyerte az UEFA kupát, magyar csapat azóta pedig nem tudott még a negyeddöntőig se menetelni.

A magyar válogatottnál is nagyobb visszaesést lehetett tapasztalni már a hetvenes évek végén. Habár a mieink rendszeresen kvalifikálták magukat a világ bajnoki tornákra, kiugró eredményeket nem mutattak fel, sőt az 1986-os mexikói világbajnokságon mérőföldkőhöz érkeztünk a magyar labdarúgás történetében. A Szovjetunió ellen elszenvedett 6:0-s megsemmisítő vereség után az egész ország letargiába esett, a válogatott pedig mélyrepülésbe kezdett a világranglistán.⁴

Ez volt az utolsó olyan nemzetközi torna, amire kvalifikálni tudta magát a magyar csapat. 24 év telt el, de még máig várat magára egy újabb nemzetközi tornára való kijutás.

2. A magyar huliganizmus hajnala a rendszerváltás után.

Magyarországon a rendszerváltás után, a kilencvenes évek elején ütötte fel a

² A KEK-et ebben az időben, oda-visszavágós rendszerben játszották. Amíg Lisszabonban 3:3-at játszott egymással a két csapat, Budapesten a portugálok 1:0-ra megnyerték a mérkőzést, így ők hódították el a trófeát.

³ Az UEFA kupa elődje volt a Vásárvárosok Kupája

⁴ 2010. szeptember 15-én Magyarország az 51. helyen állt, 2011. szeptemberében már a 27. helyen szerepelt.

fejét nyíltan a jelenség⁵. Nagy szerepet játszott a huliganizmus kialakulásában, hogy a többi kelet-európai országban, így hasonlóan Magyarországon is, a rendszerváltás alatt végbement gazdasági és társadalmi változások folyamatának megvoltak a győztesei és a vesztesei is. Utóbbi kategóriából kerültek ki azok a személyek, akik külföldi mintára meghonosították a huliganizmust. A magyar football-huliganizmus keletkezésének időpontját 1990. március 10-ére teszik, amikor a Váci Izzó a Ferencváros csapatát fogadta, és a mérkőzés után rendzavarásra került sor.

A magyar football-huliganizmus első zászlóvivőiről kevés információ van, a róluk szóló források (interjúk, beszámolók, történetek) pedig sokszor igen szubjektív képet mutatnak. Intenzitását tekintve azonban nyugodtan kijelenthetjük, hogy Európa nagy huligánnemzeteihez képest a hazai mozgalom eltörpül, de ez nem jelenti azt, hogy a football-vándalok nem szokták észre vétetni magukat egy-egy helyi rangadó előtt-után. A magyar huliganizmus talán még azért mondható jelentéktelennek az európai színvonalhoz viszonyítva, mert nem rendelkezik egyedi sajátosságokkal, és a huliganizmus kialakulását közvetlenül befolyásoló eseményekkel, szokásokkal⁶. Tehát a hazai fanatikusok más-más külföldi minta alapján formálódtak csoportokba, vagy éppen különböző szurkolási mintákat ötvözve szervezték meg bandáikat. A magyar bandákra nagy általánosságban elmondható, hogy az angol huligán és az olasz ultra minta követői. Hazánkban a huliganizmus első kiemelkedő zászlóvivői között két budapesti, és egy szombathelyi huligánklubot lehet kiemelni. A fővárosban a Ferencvárosi „16-osok” és az Újpesti Ultra Viola Bulldogs szurkolói szereztek hírnevet maguknak, míg vidéken komoly huligánmúltra tekint vissza a Szombathelyi Haladás footballcsapatának, mára már visszavonult szurkolótábora, a Dog’s Elite.

3. Események a magyar labdarúgás feketenapjáig

A magyar huligánok, attól függetlenül, hogy nem tartoznak a nagy európai

⁵ A football-huliganizmus nem volt ismeretlen fogalom sem a szocializmus, vagy éppen a második világháború előtti időkben sem. A 90 évek elején történt demokratikus változások és a média befolyása miatt innentől számítom az újkori football-huliganizmust.

⁶ Hollandiában a liberális politika térnyerése, Oroszországban két falu fiataljainak ökölvívó hagyománya, vagy éppen a volt Jugoszláviában a horvát-szerb gyűlölet.

huligánnemzetek közé, a rendszerváltástól számított 13 év alatt többször is felkeltették a média érdeklődését. Húsz évvel ezelőtt nem voltak szigorú előírások a stadionban, ráadásul több nézőt vonzott egy-egy rangadó, mint manapság. *(lásd az 5. számú mellékletet)* Ebből következik, hogy az erőszakos bűncselekmények száma nagyobb volt abban az időben.

Hatalmas érdeklődés követte figyelemmel a helyi rangadókat, amikor a szomszédos megyék csapatai, vagy éppen a budapesti csapatok egymás ellen játszottak bajnokit. Az érdeklődő tömegben azonban ott voltak a huligánok is, akiket hidegen hagyta a mérkőzés, gyakorlatilag csak balhézni mentek a stadionba.

Huligánok okozta események:

- **1990. március. 10.** Vácott játszott bajnoki mérkőzést a Ferencváros. A hazaiak 1-0-ra nyertek, a mérkőzés után azonban rendbontások következtek. Ezzel megszületett a magyar futball-huliganizmus.

- **1994. június 15.** Magyar Kupa döntőt játszott egymással a Ferencváros és a Kispest Honvéd. A Ferencváros 2-1-re megverte városi riválisát a Bozsik József stadionban. A mérkőzés után a szurkolók beözönlöttek a pályára, és megtámadták a rendőröket. Az intézkedés alá vont személyeket a ferencvárosi szurkolók próbálták kiszabadítani a rendőrök kezei alól, így újra támadásba lendültek.

- **1998. május 23.** Zalaegerszegen játszott a Kispest Honvéd. Balatonlellén, a csapatot kísérő szurkolók 120-150 fős csoportja verekedést provokált, majd garázdálkodni kezdett (gépkocsikat törtek fel, kirakatokat vertek be)

- **1999. április 17.** Ferencváros az Újpest ellen. Helyszín az Üllői úti stadion⁷. A ferencvárosi szurkolók több száz fős csoportja rátámadt az újpesti szurkolókat biztosító rendőrökre. A rohamot csak a lovas rendőrök beavatkozása tudta megtörni.

- **2003. május 30.** A bajnokság utolsó fordulójában a Ferencváros a Debrecen ellen játszott. Ha a zöld fehérek nyertek volna, megnyerik a bajnokságot is. Végül 18 ezer ember ünneplése 18 ezer ember dühöngésébe csapott át, mivel a Fradi csak gól nélküli döntetlenre volt képes. Így az addig második MTK megnyerte utolsó bajnokiját, és így a

⁷ Ma Albert Flórián Stadion

Hidegkuti Nándor stadionba került a bajnoki cím. A feldühödött ferencvárosi szurkolók berohantak a pályára, és bántalmazni kezdték a debreceni játékosokat, és az edzőjüket, Szentes Lázárt. A saját játékosait se kímélték. Több fradi játékos hiányos vagy szétszaggatott öltözékben vonult le a pályáról. Ez volt a magyar labdarúgás fekete napja.

3. Első fellépés a football-huliganizmus ellen (2004)

Jogsabályi és rendezvénybiztosítási szigorítások a ferencvárosi balhé után

A magyar labdarúgás fekete napjaként titulált esemény után előtérbe került a rendbontó személyek elleni szervezett fellépés szükségessége. Az akkori gyermek-, ifjúsági és sportminiszter kezdeményezésére szakértői bizottságot hoztak létre. Ebben a bizottságban helyet kapott a Magyar Labdarúgó Szövetség elnöke, a Belügyminisztérium és a rendőrség képviselői, egy neves szociológus, és elismert jogászok. A bizottság megállapította, hogy a football-huliganizmus társadalmi problémává vált, ami ellen fel kell lépni. 2003. július 18-án elfogadták azt a kormányhatározatot, amely kimondta a különböző tárcák határidős feladatát, és minden elvégzendő feladatra felelősöket neveztek ki.

Elindult egy folyamat, amelynek során különböző törvények, rendeletek, utasítások születtek a sportrendezvények biztonságának fenntarthatóságának érdekében. A beindult kodifikációs⁸ tevékenységek eredményeként a következő jogsabályok születtek:

- A sportról szóló 2004. évi I. Törvény
- A sportrendezvények biztonságáról szóló 54/2004. (III. 31.) kormányrendelet
- 117/2003. (VII.30) kormányrendelet
- 11/1998. ORFK utasítás a Magyar Köztársaság Rendőrségének Csapatszolgálati Szabályzatáról.

4. Második fellépés a footballhuliganizmus ellen. A huligántörvény (2011)

Előzmények:

⁸ Kodifikáció= törvényeknek zárt, egységes törvénykönyvvé egyesítése; a jog valamely önálló részének szerves egészet képező törvényben szabályozása.

2009. október 31. A Ferencváros a Diósgyőr futballcsapatát fogadta. A vendégek 2-0-ra vezettek már a hazaiak ellen, a 69. percben, amikor a vendégek harmadszorra is betaláltak, a ferencvárosi szurkolók ritkán látott haragra gerjedtek.

2010. szeptember 11. Újpest ellen játszott a Ferencváros a Szusza Ferenc stadionban. A rangadó nem várt 6-0-ás újpesti győzelemmel végződött, ami után a vendég zöld-fehér szimpatizánsoknál elszabadultak az indulatok. Több fradi szurkoló bemászott a pályára, a szektorban felszerelt székeket felszedték és a pályára dobálták azokat. Az agresszív rivalizálás már a mérkőzés előtt véres konfliktusba torkollott. Egy újpesti szurkolót megkéseltek.

Az események tükrében nem volt kétségtelen, hogy a magyar footballhuliganizmus ellen fel kell lépni, mielőtt komolyabb társadalmi problémákat szülne. A kormány ígéretet tett arra, hogy a jelenség ellen olyan módszereket fognak kidolgozni, amelyekkel példátlan szigorot fognak statuálni nem csak a labdarúgó, hanem minden sportrendezvényre egyaránt. A kirívóan közösségellenes, megbotránkoztató cselekmények megakadályozása ellen a következő eredmények születtek:

- a releváns bűncselekmények büntetési tételét megemelték, módosult a Büntető törvénykönyv
- a sportrendezvényt biztosító személyek feladatkörét kiszélesítették
- módosult a szabálysértési törvény

Az Országgyűlés 2011 nyarán fogadta el a módosításokat, amelyek 2011. szeptember 1-től léptek hatályba.

1. Sportrendezvényeken megvalósuló bűncselekmények

Térjünk ki a módosult jogszabályokra, amelyeket társadalomtudományi szempontból és nem büntetőjogi illetve szabálysértési jogi szempontból kell véleményeznünk.

Rendbontás:

(Btk.) 271/A. § (1) Aki nyilvános rendezvény szervezőjének vagy rendezőjének a rend fenntartása érdekében tett jogszerű intézkedésével szemben erőszakkal vagy fenyegetéssel ellenállást tanúsít, ha súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg, vétséget

követ el, és két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Ha súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg, az (1) bekezdés szerint büntetendő, aki sportrendezvényen a létesítménynek a nézőktől vagy a nézők meghatározott csoportjától elzárt területére jogosulatlanul belép, ott tartózkodik, vagy e területre bármit bedob.

(3) A büntetés büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztés, ha a rendbontást csoportosan, felfegyverkezve vagy különös visszaesőként követik el.

(4) Mellékbüntetésként kitiltásnak is helye van.

(5) A különös visszaesés szempontjából hasonló jellegű bűncselekmény

a) testi sértés [Btk. 170. § (2)-(4) és (6) bekezdés],

b) hivatalos személy elleni erőszak [229. § (1)-(5) és (8) bekezdés], közfeladatot ellátó személy elleni erőszak [230. § (1)-(2) bekezdés], hivatalos személy támogatója elleni erőszak (231. §),

c) garázdaság [271. § (1)-(3) bekezdés],

d) rongálás [324. § (1)-(6) bekezdés].

271/B. § A 271-271/A. § alkalmazásában nyilvános rendezvény: a gyülekezési jogról szóló törvény hatálya alá tartozó rendezvény, továbbá az olyan rendezvény, amely mindenki számára azonos feltételek mellett nyitva áll.

A jogalkotó a törvényi tényállás 2. bekezdésében határozta meg azokat az új releváns elkövetési módokat, amelyekkel szemben a sportrendezvény rendezőjének, illetve szervezőjének jogszerű intézkedését teszi hatékonyabbá. Azonban véleményem szerint a jogalkotó által megfogalmazott “bármit bedob” elkövetési mód igen tág fogalmi meghatározás alá esik. Ugyanis ez által rendbontás megvalósítására alkalmas eszköz lehet a stadionban például:

- egy zacskó tökmag
- egy doboz sör
- különböző pirotechnikai eszközök (amelyeket a házirend szabályainak megszegésével becsempésznek a lelátóra)
- egy lelátóról felszakított szék

Véleményem szerint egy új elkövetési mód meghatározása önmagában kevés. Azt is

muszáj lenne megítélni, hogy a bedobott dolog alkalmas-e arra, hogy a sportrendezvény folytatását képes megzavarni, illetőleg megállítani. Hiszen aki egy zacskó tökmagot bedob a pályára, ugyanolyan súlyú bűncselekményt követ el, mintha berohanna a pályára? Ha a törvényi tényállás kidolgozójaként részt vehettem volna, az előbb feltett kérdésekre, ezt a szempontot is figyelembe vettem volna.

Garázdaság

(Btk.) 271. § (1) Aki olyan kihívóan közösségellenes, erőszakos magatartást tanúsít, amely alkalmas arra, hogy másokban megbotráncozást vagy riadalmat keltsen, ha súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg, vétséget követ el és két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztés, ha a garázdaságot

a) csoportosan,

b) a köznyugalmat súlyosan megzavarva követik el.

(3) A büntetés büntett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés, ha a garázdaságot

a) csoportosan és a köznyugalmat súlyosan megzavarva,

b) nyilvános rendezvényen,

c) fegyveresen,

d) felfegyverkezve

követik el.

(4) Mellékbüntetésként kitiltásnak is helye van.

(5) E § alkalmazásában erőszakos magatartásnak minősül a más személyre gyakorolt támadó jellegű fizikai ráhatás is, abban az esetben is, ha az nem alkalmas testi sérülés okozására.

A garázdaság a footballhuliganizmusban megnyilvánuló deviáns viselkedések leggyakoribb kimerített tényállása. Garázda jellegű cselekmények a következők lehetnek például:

- ittas állapotban való meglökésből eredően,

- nők sértegetése, ajánlattétel,

- hangoskodás, éneklés,

- csoportba verődve elszabaduló indulatok,
- ismeretlen személyek indok nélküli zaklatása,
- közterületi tárgyak megrongálása,
- közlekedési eszközökön az utasok háborgatása.- rendezvényről való kitiltás miatti felháborodás,
- családi viszonyokból eredő botrány,⁹

Egyéb járulékos büntetőjogi tényállások

A fent említett tényállások szubszidiárius¹⁰ viszonyban állhatnak más bűncselekményekkel, így mind a garázdaság, mind a rendbontás mellett meg kell említenünk néhány másodlagos, a futball-huliganizmussal összefüggő büntetőjogi tényállást, így például:

- könnyű testi sértést (Btk. 170. § (1. bek.))
- súlyos testi sértést (Btk. 170. § (2. bek))
- rongálás (Btk. 324. §)

2. A szigorítások hatásai, az ustawka jelenség

Amikor 2011. júliusában az Országgyűlés elfogadta a huligántörvényt, figyelmem élesen a helyi, majd a többi város futballfanatikusaire fókuszált. Nem árulok el nagy titkot azzal, hogy amikor meghallottam a leendő szigorodások mennyire kemények lesznek, azt vártam, mikor harsan fel az első felháborodás. Az első ilyen véleményt egy újpesti szurkolói oldalon találtam.

“A Szurkolói Iroda közleménye

A köztudatban a tiltakozások pillanatnyilag úgy jelennek meg, hogy a szurkolók nem akarnak rendet a stadionokban, mivel az új törvény a rendbontást szigorúbban bünteti. **Nem, egyáltalán nem erről van szó.**

A tiltakozás oka, hogy az elfogadott törvény alkotmányos alapjogokat sért, nincs

⁹ Forrás: <http://www.uni-miskolc.hu/~wwwbe/Kriminalisztika.htm> (A garázdaság nyomozása)

¹⁰ A szubszidiárius bűncselekmény funkciója az, hogy kiegészítő, kiegészítő szerepet játsszon azokban a tényállásokban, ahol más törvényi tényállást nem sikerül megállapítani, de a tettes magatartása jogellenes és büntetőjogilag büntetendő volt. Forrás: www.wikipedia.org

összehangolva már hatályban levő törvénnyel, állami monopóliumként kezelt hatósági jogkört ad magánszervezeteknek, ésszerűtlen időkorlátokat szab, és legfőképpen diszkriminálja a labdarúgó szurkolókat, ugyanis az eredetileg betervezett törvény, még az öt látványsport úgynevezett rendteremtéséről beszélt, s végül a Parlament az elfogadás során, már csak és kizárólag a labdarúgó szurkolókra terjesztette ki a törvényt. Ezért indult mozgalom a törvény elleni tiltakozásra, amely jelen formájában alkalmatlan a jogalkotó szándékának megvalósítására. Javasoljuk a törvény gyakorlatban is alkalmazható formában történő módosítását figyelembe véve az alapvető jogokat és lehetőségeket. Részünkről nem a törvény megalkotása a probléma, hanem amennyiben készül egy ilyen jogszabály az legyen gyakorlatban is alkalmazható és figyelembe vegye a szurkolói, nézői javaslatokat is. Erre vonatkoztatva az elmúlt hónapokban többször is próbált a Szurkolói Iroda egyeztetni a törvényhozóval, de sajnálatos módon nem sikerült. Továbbra is fenntartjuk egyeztetési javaslatunkat és a törvényt véleményező dokumentummal rendelkezünk, melyet szívesen egyeztetnénk az érintettekkel.”¹¹

Valóban el kell ismerni, hogy a huligántörvény néhány helyen túllő a célján, és példátlanul súlyos büntetésekkel sújthatja az elkövetőket. Mindenesetre az új jogszabályok magukkal vonnak számos pozitív illetve negatív változást egyaránt. Kétségtelen, a huligántörvénynek olyan visszatartó ereje van, mióta hatályba lépett, hogy azóta csak elvétve lehetett hallani stadionon belüli balhéről, ez mindenféleképpen **pozitívnak** mondható.¹² A szurkolók válaszára elé kényszerültek, ezáltal két járható út maradt számukra. Vagy visszafogja magát, és nem tanúsít ellenséges viselkedést, vagy nem változik a habitusa, és idővel a hatóságokkal fog meggyűlni a baja. Nem szabad viszont elmenni szó nélkül a negatív hatások előtt sem. A törvénnyel ugyanis a jogalkotóknak (nem kételkedve a jóhiszeműségükben, és figyelembe véve a társadalmi érdekeket) véleményem szerint az lehetett a célja, hogy a sportrendezvényeken nyugodt szórakozási lehetőséget biztosítsanak a kilátogató embereknek, nem, életkor és más egyéb szemponttól, körülménytől függetlenül. Álláspontom szerint a jogszabályi változások hiába mutatnak pozitív eredményeket a sportrendezvények nyugodt

¹¹ Forrás: <http://www.1885.hu/hirek/ujpest-szurkolok?start=4> Írta: szurkolói iroda 2011. július 22. péntek

¹² Egy diósgyőri szurkoló görögtűzet gyújtott a stadionban, egy győri szurkoló erősen ittas állapotban beesett a pályára. Érdekes, hogy a Fradi-Újpest rangadó előtt és után nem lehetett hallani balhéről.

lefolyásáról, ha a kitűzött célját nem érte el, csak háttérbe szorította. Ugyanis a szigorításoknak köszönhetően lezárult a futball-huliganizmus azon szakasza, amikor a deviáns személyek a stadionon belül, majd a stadion területén csaptak össze. Sajnos be kell látnunk, hogy kitűzött cél megvalósulása igencsak vakvágányra futott. A rendbontókat, akiket térfigyelő kamerákon keresztül tudtak azonosítani, vagy a rendőrség és a biztonsági személyzet tettenérése után állítottak elő, mostantól a “kisangyal” bőrbe bújt ördögök szerepét fogják eljátszani. Konkrétabban arról van szó, hogy a futballhuligánok túlnyomórésze régi életmódjával nem fog felhagyni, csak nagy nyilvánosság előtt kerülni fogják a rendbontó, garázda cselekményeket. Ezeket titkos, városon kívüli lebeszélte verekedésekben fogják kompenzálni, az úgynevezett *ustawkákban*. Lényegét tekintve a futball-huliganizmus színtere már most is, és folyamatosan a hátszínre vonul vissza a felelősségrevonás elkerülése végett.

Az *ustawka*, mint alternatíva

Az *ustawka* egy lengyel szó, magyarra fordítva “lebeszélést” jelent. Ez nem más, mint egy újfajta bizzar sport, amit a futball-huligánok játszanak egymás ellen. A jelenség Lengyelországból indult a 90-es évek végén, és szépen lassan elterjedt egész Európában. Nálunk az ezredforduló után kezdte el térhódítását, amikor a technikai, technológiai fejlődéseknek köszönhetően egyre modernebb kommunikációs eszközökre tehetünk szert, hétköznapijaink részévé váltak a mobiltelefonok, az internet és még sorolhatnám. Az előbb említett eszközök forgalombahozatala segítette elő ezeknek az összezsapásoknak a titokban maradását, mármint hogy ezekről az összezsapásokról csak az érintett felek tudhassanak. A médiában fél évtizeddel ezelőtt kerültek fel az első *ustawkáról* szóló felvételek, majd a közösségi videómegosztó oldalak elterjedésével szépen lassan előtérbe került ez a jelenség. Kijelenthető, hogy a verekedni vágyó futballszurkolóknak gyakorlatilag ez az egyetlen erőszakkielő módszere maradt, amit súlyosabb következmények nélkül kivitelezhetnek. Ezt Nyitrai András, az ELTE Társadalomtudományi Kar hallgatója is megerősítette a vele készített interjúm során: *“Egyébként is kijelenthető, hogy a „hirtelen felindulásból” születő utcai harcok ideje kezd lejárni, egyre gyakoribb az ún. ustawka a huligánok között. Ennek lényege, hogy egy kevésbé frekvenciált helyen (erdő, síkator, mező) találkoznak előre megbeszélte*

időpontban a felek, majd egyenlő létszámban pusztakézzel megküzdének egymással. A szeptemberben hatályba lépett szigorítások miatt ez a forma maradt kivitelezhető, mindenki inkább egy nagy eseményre készül, mint hétről hétre próbáljon kisebb számban kockáztatni.”

Az ustawka külső szemmel nézve hasonlít egy tömegverekedésre, de mégsem az. Sokkal szervezettebb annál, ahol két íratlan szabály van érvényben:

- **Azonos létszám:** Az ellenfelek előre megbeszélt létszámú csapatban érkeznek a megbeszélt helyszínre. Mindig olyan gyéren lakott helyszínt szoktak választani, ahol csekély esély van a lelepleződésre.

- **Fair play:** Ennek a szabálynak az a lényege, hogy az összecsapás során tisztelni kell az ellenfelet, legyőzött embert a földön már nem szabad bántani, csak abban az esetben, ha újra talpra áll, és vállalja tovább a harcot.

Egy ustawka időtartalma viszonylag rövid, az első ütéstől a verekedés befejeztéig mindössze néhány perc telik el, és bármennyire hihetetlen, a komolyabb sérülést elszenvedők is mindössze egy orrtöréssel vagy egy monoklivál megússzák a konfliktust. Sajnos a rendőrség hiába sietne a helyszínre egy esetleges bejelentés után, az ustawkában résztvevők addigra elhagyják a helyszínt, így a felelősségre vonás is elmarad. Ha már a felelősségre vonásnál tartunk, szót kell ejtenünk arról, hogy az ustawka a jelenlegi magyar büntetőjogi értelmezések szerint nem minősül bűncselekménynek, mindössze rendzavarás¹³ szabálysértésével lehetne sújtani a tettenért elkövetőket. Ugyanis az adott bűncselekmények megállapításához¹⁴ szükséges tényállásbeli elemek hiányoznak.

Összegzésként elmondható, hogy az ustawka egyre elterjedtebbé válik kishazánkban, amit tettenérni lehetetlen vállalkozás. Véleményem szerint ezt a jelenséget csak úgy lehetne megfékezni, ha a jogalkotók betiltanák azt, a benne résztvevőket pedig a társadalomra veszélyességéből levont konklúzió alapján meghatározott büntetési tétellel sújtaná. Azonban alapos feltételezésem van arra, hogy az előbb hangoztatott elképzelések manapság nem fognak megtörténni.

¹³ Bűncselekmény helyett szabálysértést valósít meg, aki közterületen vagy nyilvános helyen verekszik, mást verekedésre felhív – itt hiányzik a kihívóan közösségellenes magatartás, mely a bűncselekmény feltétele (www.wikipedia.org)

¹⁴ garázdaság, könnyű testi sértés, súlyos testi sértés elsősorban

1. ábra Ustawka 9 a 9 ellen

5. A magyar futballhuliganizmus társadalmi hatásai

A korábban említett témakörökből jól kitűnik, hogy a futballhuliganizmus, mint maga a társadalmunk is, folyamatosan fejlődik, sőt álláspontom szerint szimbiózisban is vannak egymással. Azonban nehéz megállapítani azt, hogy a jelenség gyakorol hatást a társadalomra, vagy pedig a társadalom van nagy hatással a jelenségre.

Ha a jelenség befolyásolja a társadalmat, akkor azt lehet megállapítani, hogy a futballhuliganizmus által generált események, cselekmények egy képzeletbeli nyugalmi helyzetet szüntetnek meg. A társadalom a devianciára reagál, és próbálja visszaállítani a jelenség feltűnése előtti állapotokat. Ha viszont úgy ítéljük meg, hogy a társadalom generálja a futballhuliganizmust, akkor sokkal összetettebben kell vizsgálnunk a folyamatokat.

1. A futball-huliganizmus kialakulásának szociológiai tényezői, ciklusai.¹⁵

A mai felgyorsult világban megsaporodtak az emberek gazdasági, morális problémái. Azokban az országokban, ahol a társadalmi rétegek a szegénység következtében nem bírják megtartani versenyképességüket, vagy a gazdasági válság miatt rosszabb életszínvonalra kényszerülnek, könnyen elveszíthetik racionális gondolkodásukat, aminek a végén az egyén morális válságba zuhan. A történelem

¹⁵ Forrás: Szabó János: Futball-huliganizmus 22-23.o.

többször is igazolta azt a folyamatot, amely szerint, ha egy ország gazdasági válságba sodródik, azt előbb-utóbb politikai válság fogja felváltani. A politikai krízis kihat a társadalom tagjaira, és a családokban is megjelenik a feszültség. Ha a családi feszültséget sem lehet kezelni, az egyén morális válságba kerül. Ennek hatásaként az egyén próbál új mintákat keresni magának, amiket másolni tud, és kitűnik a szürkeségből, ezáltal a lelki békéjét megtalálja. A huligán életmód is ilyen mintának minősül. De nem csak ez a folyamat játszik közre a deviáns személyé válás megjelenéséhez.

Társadalomkritikusok szájából gyakran hallom, hogy nem fordítunk elég időt egymásra, illetve a társadalom maga se fordít kellő figyelmet az egyénre. Ez probléma. Úgy tartom, hogy minden ember, különböző adottsággal, tehetséggel, egyszóval értékkel rendelkezik, aminek egyedüli és elidegeníthetetlen birtokosa. Ettől vagyunk egyediek, azonban az értékeink fabatkát se érnek, ha ezt nem mutatjuk ki. Itt lép színre a társadalom, ami érzékeli az egyén törekvéseit, de közömbösen reagál erre, vagy nem is reagál. Az egyén ezután új értékeket, közeget kezd el keresni, amivel nagyobb figyelmet kaphat, illetve az önmegvalósításhoz való szükségletét kielégíti. Itt jön képbe a rendbontásban való részvétel és a huliganizmus, ugyanis az egyén ebben a közegben könnyen és rövid idő alatt megtalálhatja a helyét, egyszóval „valaki” lehet.

A nézőtéri rendbontás gyakorisága, illetve az utcai vandalizmus intenzitása mind mai napig terebélyesedik, habár a statisztikák sokszor a rendbontások csökkenéséről számolnak be. Keleten a néhai Szovjetuniós tagállamokban, nyugaton pedig a bevándorlók által sűrűn lakott államokban figyelhető meg futball-huliganizmus terjedése. Érdekes, hogy nyugaton és keleten egyaránt azonos szociológiai tényezők játszanak közre a huligánok újratermelődésében. Szabó János szociológus három feltételt állapított meg előfeltételnek¹⁶, amelyek megléte esetén a deviáns cselekvések kialakulhatnak.

Előfeltételek

1. Az integráció hiánya, egyes társadalmi elemek leszakadása, versenyhátrány: A mai világ multikulturalizmus irányába orientálódik. A fejlett országokba tömegesen érkeznek más kultúrához, nemzetiséghez tartozó kisebbségek. Eme bevándorlási folyamat következtében igény nyílik arra, hogy a betelepülő népeket beolvasszák a társadalomba. Mivel ezek a törekvések többnyire elmaradnak, így a betelepülő kisebbségek

¹⁶ Szabó János: Futball-huliganizmus (22.o.)

kirekesztődnek a társadalomból, hátrányos megkülönböztetésben részesülnek.

2. *A szociológiai intézmények hatékonyságainak hiányai:* A tudatlan, alacsonyan iskolázott, nagyvilágba kikerülő ember mind szellemileg, mind lelkileg könnyebben azonosul a deviáns magatartás elemeivel.

3. *Legális gőzkieresztő intézményeknél fellépő feszültségkezelési deficit:* Ez nem jelent mást, minthogy egy olyan tevékenység, mint például a labdarúgó mérkőzésre járás, a meccs alatti örjögés, manapság kevésbé biztosítja a néző számára azt a stressz-kieresztő élményt, mint tíz évvel ezelőtt.

A deviáns cselekvések a többféleképpen is kibontakozhatnak.

Deviáns cselekvések megnyilvánulásai:

1. *Erőszakkiélés:* Többféle cselekményben is megnyilvánulhat. A magyar stadionokban általában a székeket szaggatnak ki, mosdókagylókat vernek szét, csapatokat rongálnak meg a mosdóban, kerítést bontanak. A feldühödött, részeg szurkolók általában ezt okozzák.

2. *Rendbontásra törekvés:* Klasszikus példája a pályára való berohanás, vagy éppen pirotechnikai eszközökkel való visszaélés, és még lehetne sorolni. 3. *Hajsza az elismerésért:* A fiatal randalírozók legfőbb motivációja. A túlzott adrenalin-termelés miatt az ifjúság „valaki”, akar lenni. Eme cél legkönnyebb eléréséhez vezető utat pedig egyértelműen a football-huliganizmus szolgáltatja.¹⁷

Konklúzióként azt vontam le, hogy a társadalom és a footballhuliganizmus között olyan kapcsolat áll fenn, mint a tyúk és a tojás között. Melyik gyakorol hatást melyikre? Nem lehet eldönteni. Ezt a következő interjúm jobban nem is támaszthatná alá. Kérdésem az volt Nyitray Andrásához, az ELTE Társadalomtudományi Kar hallgatójához, hogy miként befolyásolja, illetve a footballhuliganizmus miért és hogyan befolyásolja az embereket?

“Fontos hogy először is tisztázzuk ki az, aki huliganizmusra hajlamos. Általában azok a rétegek, akiknek rendezetlen családi hátterük, nehezen tudtak beilleszkedni és nem igazán találják a helyüket. A huligán csoportok ilyen formán ideális terep számukra a felgyülemlett feszültség levezetése miatt, illetve az egyén így már tartozik is valahova,

¹⁷ Tóth János: Football-huliganizmus Európában és Magyarországon, Rendvédelmi füzetek 2011/2. szám, 79-80. oldal

megtalálja azt a vélt „baráti” vagy „családi” társaságot, amelynek ideális mintája mindig hiányzott életéből (éppen ezért tartja ezt normálisnak). Külső szemmel nézve a huliganizmus értelmetlen rombolás, ám ezeknek az embereknek ez az egyetlen kézzelfogható dolog amihez kötődhetnek. A külső szemlélő mindaddig nem foglalkozik ezzel komolyan amíg saját bőrén nem tapasztalja esetleg hatását. Véleményem szerint viszont a média is nagyon sokat tesz azért, hogy az átlag szurkolókat is huligánnak állítsa be, így nagyon sok összemosódás. A riportok alapján, ha az ember nem találkozott ilyen körökkel jóformán azt is huligánnak tekintik, aki hangos énekkel biztatja csapatát, vagy kiírásokat készít, esetleg pyrotechnikát alkalmaz. A nézőszámok viszont azt mutatják nem a huliganizmus vélt vagy valós veszélyes miatt nincsenek tele a stadionok, hanem inkább a színvonal nem vonzza az embereket. Erre tökéletes példák az FTC-Újpest rangadók, ahol mindig óriási erőket mozgat meg a rendőrség a biztosítás érdekében, mégis mindig telt ház van, de egy Debrecen-Diósgyőr bajnoki alkalmával is el tudják egymás mellett helyezni a rivális táborokat.”

2. A football-huliganizmus és a szélsőjobboldal kapcsolata

2006. őszén az őszi beszéd után kitört zavargásokban többször is a média keresztútjába kerültek a football-huligánok, akik az arcvonalban (huligánnyelven szólva: first line) helyezkedtek el, macskaköveket szedtek fel, majd dobálták a rendőrökhöz, illetve a gyújtogatásokban, barikádépítésekben is részt vettek. A média összefüggést fogalmazott meg a football-huliganizmus és szélsőjobboldali ideológia között, ami mai napig él a köztudatban.

Valóban igaz az, hogy minden hooligan szélsőjobboldali beállítottságú? A barikád.hu radikális ideológiai beállítottságú weboldal egy ferencvárosi vezérszurkolóval készített interjút, aminek felhasználásával közelebb kerülhetünk az igazsághoz.

„Ahogy én látom, a huligánok mintegy 70 százaléka valamilyen bűnözői csoporthoz kötődik, jellemző, hogy kidobóként, autótolvajként, vagy drogdílerként tevékenykednek. Nem ritka, hogy börtönviseltek” – mondja informátorunk. Meséli, hogy a júniusi FTC-Hertha mérkőzésen például a hazai keménymag azért esett neki a vendégszurkolóknak, mert az egyik zöld-fehér drukker aznap szabadult 7 és fél éves szabadságvesztés után. A

reggel óta tartó „ünneplés” nyomán többen olyan állapotba kerültek, hogy borítékolható volt a verekedés. Ezzel kapcsolatban érdekes momentum, hogy a Ferencváros biztonsági cégét – a volt főszurkoló szerint – egy volt futballhuligán vezeti, aki embereit is jellemzően ebből a körből toborozza. *„Ha az ellenfél szurkolótábora nem bír magával, akkor könnyen rendfenntartók is levethetik a mellényt és a zöld-fehérek oldalára állhatnak”* – vélekedik.

„Szinte minden nagyobb hazai futballcsapatnak vannak ultrái, a kivétel, nem meglepő módon, talán csak az MTK. Budapesten a Fradi, az Újpest radikálisai mellett már a kispesti huligánok is meghatározó szerepet játszanak. Bár a riválisok egymást ősellenségnek tekintik, országosan létezik egy unió közöttük. Ha egy ügyben együtt akarnak fellépni – legyen az politikai tüntetés, vagy egy szlovákok elleni válogatott mérkőzés –, akkor a vezetők megegyeznek, hogy ezúttal nem egymást tekintik célpontnak” – mondja forrásunk, megjegyezve, hogy reméli, a közeljövőben a válogatott nem játszik a szlovákok, a románok, vagy a szerbek ellen, hiszen ez megoldhatatlan probléma elé állítaná a rendőrséget.

A futballhuligánok szélsőjobboldali megmozdulásokban, utcai harcokban való részvétele 2006 ősze, egészen pontosan az MTV székház ostroma óta vált rendszeressé. *„Utólag már látható, hogy voltak, akik készültek a rendzavarásra, benzint, kannákat hoztak magukkal, csuklyát húztak a fejükre, és szervezték az eseményeket. Az erőszakos cselekmények elkövetőinek nagy része a futballstadionok lelátóiról jól ismert rendbontó volt, de akadtak szélsőséges szervezetek tagjai, a fiatalok egy része pedig belesodródott az eseményekbe”* – mondta az eseményeket követően Bene László, akkori főkapitány.

Informátorunk szerint téves az az elképzelés, hogy valamelyik politikai párt megbízásából cselekedtek volna a huligánok 2006 őszén, viszont azt elismeri, hogy a szélsőjobboldali szervezetek részéről rendszeres kísérletek voltak arra, hogy felhasználják őket. *„Bár a kormány teljesítménye és különösen Gyurcsány hazugsága valóban arcpirító volt, a legtöbb esetben inkább csak a nagy balhé miatt szálltak be az ostromba”* – állítja. Ami pedig a szervezettséget illeti, ebben a futballhuligánoknak nagy gyakorlatuk van. *„Telefonon és SMS-ben soha sem beszélnek fontos dolgokról, ha mégis,*

akkor nyilvános telefonfülkéket használnak. Titkos találkozókat tartanak, amelyeknek a helyszínét a résztvevők is csak 3-4 órával korábban tudják meg. Így hangolják össze a tevékenységüket” – ad bepillantást a részletekbe a volt huligán.

Az hogy a ultrák világnézete egyértelműen szélsőjobboldali szerinte nem csak a bekiabálásokból, az internetes hozzászólásokból, vagy az általuk használt jelképekből egyértelmű, hanem a neonáci zenekarokhoz való kötődésükből is. Az olyan együttesek mint az Egészséges fejbőr, a Romantikus erőszak, vagy az Oikor nem egyszerűen csak kedveltek az ultrák között, hanem maguk a zenészek is a szurkolói csoportokhoz tartoznak.

Érdekes az is – ezt informátorunk határozottan állítja –, hogy a Ferencváros keménymagjában nem csak a nemzeti, hanem a keresztény identitás is fellelhető. Igaz, meglehetősen sajátos formában. *„Miközben kiskorunktól kezdve azt szívtuk magunkba, hogy gyűlölni kell az ellentábort, sokan keresztényeknek vallják magukat. Azt állítják, hogy a Bibliát magyarok írták, és hogy Jézus is magyar volt, akit a zsidók megöltek”* – mondja. Azt is megjegyzi, hogy az ultrák között tartja magát a meggyőződés, hogy előbb-utóbb faji háború fog kitörni a cigányok és a magyarok között – és erre készülnek is. Szerinte egy adott ügy érdekében akár 3-4 ezer futballhuligánt is mozgósítani tudnak a vezetőik.

A cikk további részében egy Boros Bánk Levente, az Összmagyar Szurkolói Szövetség szóvivője is elmondta a véleményét a témáról:

„Nem lehet szélsőjobboldalinak nevezni a szurkolói csoportokat, de az igaz, hogy nemzeti irányultságúak” – állítja Boros Bánk Levente, az Összmagyar Szurkolói Szövetség – egyébként politilógusként dolgozó – szóvivője. A szélsőjobboldali jelszavakból, transzparenszekből szerinte hiba lenne általánosítani, még akkor is, ha valóban vannak az ultrák között szélsőjobbosok.

A szóvivő úgy véli, nehéz lenne konkrétan meghatározni annak okát, hogy a keménymaghoz tartozó drukkerok miért a szélsőjobb felé tolódnak, vagy ahogy ő fogalmaz, miért nemzeti érzelműek.

„A mindig is a nép csapatának számító Fradi antikommunista múltjából egyenesen

következik, hogy tábora nem éppen baloldali, de azt, hogy például az újpesti ultrák miért jobboldali érzelműek, azt nem tudnám megmondani” – szúr oda finoman a „konkurenciának” a Ferencváros Szurkolók Szövetségének alelnöki tisztségét is betöltő Boros Bánk Levente.

Szerinte egyébként nincs mit csodálkozni azon, hogy ha egy szurkolói csoport a meccsen szervezetten van jelen, akkor azon kívül is organizálni tudják magukat a tagok. Azt pedig, hogy ezt esetleg egy politikai megmozduláson teszik szintén nem tartja meglepőnek, hiszen ahogy minden szubkultúra, a szurkolók is saját identitással rendelkeznek, amit ki is kell fejezni. Hozzáteszi: mindezt természetesen pártoktól függetlenül teszik.

Arra a megjegyzésre, hogy a sikeres demonstrációhoz nem kellene feltétlenül felgyújtani az MTV székházat, vagy rendőröket dobálni, a főszurkoló azt mondja, a média állítja be úgy, hogy az ilyen események mögött csoportosan vannak jelen a szurkolók. Kizárólag provokációként tudja csak felfogni azt is, hogy egyesek fradista vagy újpesti sállal a nyakukban mennek tüntetni.

Egyébként – mondja – a szurkolói szervezeteknek a drukkereket védeniük és nem támadniuk kell. Azzal kapcsolatban, hogy sokan éppen azért nem járnak ki meccsre mert úgy érzik, őket senki nem védi meg a durva keménymagtól, szintén a média torzítását említi. „Nem igaz, hogy ma egy gyerekes család ne érezné magát biztonságban egy focimeccsen. A Fradi Hertha elleni meccsét leszámítva az elmúlt években nem volt tettelegességig fajuló szurkolói rendbontás a stadionokban. Az az eset is el volt túlozva, hiszen csupán néhány renitens magyar és német szurkoló akaszkodott össze” – fogalmazott.

Ami a verbális erőszakot és az antiszemita, rasszista megnyilvánulásokat illeti, Boros Bánk Levente csak azt mondja, az ultrákat is megilleti a véleménynyilvánítás szabadsága, ami pedig ezen túlmegegy, azt a polgári és a büntetőjog szabályozza. *„Minden szezon elején felhívjuk a drukkerek figyelmét, hogy tartózkodjanak az antiszemita és rasszista megnyilvánulásoktól, hiszen ezeknek a futballhoz, de még a politikához sincs semmi közük. Az utóbbi időben határozott javulást tapasztalunk ezen a téren is”* – jegyzi meg a főszurkoló, hangsúlyozva, hogy a futballhuliganizmust csak visszaszorítani lehet, felszámolni nem, ez egyetlen országban sem sikerült.

Arra kérdésre, hogy az ellene zajló – általuk jelenleg is sikeresnek értékelt – küzdelmet esetleg a stadionból való kitiltás rendszerével lehet-e még hatékonyabbá tenni, Boros Bánk Levente azt feleli, nem biztos abban, hogy ez nálunk bevezethető lenne.¹⁸

A fent elhangzott nyilatkozatokból kiderült, hogy valóban van kötődés a futball-huligánok és a szélsőjobboldali ideológiák között, de ezt általánosítva nem állja meg a helyét. Véleményem szerint nem szabad a nemzeti radikalizmust sem összekapcsolni a szélsőjobboldallal, ugyanis nem kompatibilisek egymással. A fenti kapcsolatokat egy példán keresztül szeretném ismertetni. Egy egyetemista szurkoló szabadidejében szeretheti a nemzeti radikális zene képviselőit, mint például a Kárpátiát, a Romantikus Erőszakot. Viszont kötve hiszem, hogy ebből kifolyólag olyan politikai ideológiák iránt mutatna simpatiót, amelyeknek például az lenne a célzata, hogy le kell rohanni Romániát, vagy Szlovákiát, esetleg a kisebbségi problémákat csak erőszakkal lehet megoldani.

6. Nagyító alatt a sportrendezvények résztvevői

A mai európai sportrendezvények mikrokörnyezetében, ezáltal a magyar közegben is egyfajta sajátos társadalmi közösség alakult ki, amelynek két egymástól elkülönülő, de szorosan összekapcsolódó pólusát lehet megfigyelni. Ha úgy tetszik, a két pólus kis túlzással olyan viszonyban áll egymással, mint a polgárjogban egy adásvételi szerződés. Az egyik oldalon találhatjuk azokat szereplőket, akik a sportrendezvény szolgáltatásait adják, a másik oldalon pedig azok a szereplők tűnnek fel, akik ezeknek a szolgáltatásoknak az igénybevevőit alkotják. A szolgáltatást nyújtó, szolgáltatást biztosító oldalon találjuk:

- a rendezvény szervezőit és/vagy rendezőit, magyarul a klubvezetést az esetleges tulajdonossal együtt
- a rendezvénybiztosító biztonsági személyzetet
- a rendőri állomány kiveényelt tagjait

Ezzel szemben a szolgáltatások igénybevevőinél mindössze csak egyetlen nagy szereplőt találunk, a szurkolókat.

¹⁸ Forrás: <http://barikad.hu/node/36266>, 2009. szeptember 13. 14:14

1. A footballhuliganizmus jelenségének főszereplői: a szurkolók

Kutatásaim során, rengeteg internetes portált, a Belügyi Szemle footballhuliganizmussal foglalkozó két számát, Franklin Foer: A világ foci szemmel című könyvét olvastam el, emellett rengeteg fociszerető emberrel volt szerencsém találkozni, és egy érdekes tudományos hézagot fedeztem fel tanulmányaim során. Amikor a sokadik internetes oldalt olvastam el a kutatási tárgyammal kapcsolatban, sikertelenül, a szurkolói társadalomhoz fordultam segítségért. A kérdéseim pedig nem volt más, minthogy létezik-e a “szurkoló” szónak valamilyen fogalmi meghatározása. Hatalmas meglepődésemre a “futballszakértők” sem tudtak nekem pontos választ adni.

Ki a szurkoló? Mi a szurkoló szavunk jelentése? Ahhoz, hogy a jelenség társadalmi hatását tovább tudjuk vizsgálni, muszáj volt a “boncasztalra” helyeznem ezt a szót, ezzel meghatározva a szurkoló szavunk fogalmát, ami a következő:

Szurkoló: *az az ember, aki azonosul egy sportklub, más sportklubboktól jól elkülöníthető külső és belső értékeivel, illetve sajátosságaival.*

1. A fogalom értelmezési lehetőségei, példával szemlélítve

Elemezzük egy kicsit a szurkoló fogalmát, segítve ezzel azt a fajta önellenőrzést, hogy az értelmezés milyen pontosan mutatja be a footballhuliganizmus jelenségének főszereplőit! A szemléltetés és a jobb megértés céljából a teljes véletlenséget felhasználva előhúztam a cilinderből egy magyar futballcsapatot. A kiválasztott futballcsapat a Kecskeméti Testedző Egyesület (továbbiakban KTE).

Külső érték alatt a sportklub múltban elért, és a napjainkban folyamatban lévő sikereit érthetjük. Sikerek alatt a jelentős, illetve kevésbé mérvadó eredményeket is egy kalap alá lehet venni. A KTE ilyen tekintetben jelentős sikerként könyvelheti el a Magyar Kupa 2010/11-es kiírásának megnyerését, egy alkalommal Magyar Másodosztályú Bajnokság (NB II) Keleti csoportjának megnyerését, illetve egyszer az Európa Liga selejtezőjében való szereplését is ide sorolhatjuk.

A sportklubok **belső értékeit** a siker érdekében, a háttérben működő gazdasági, sportpolitikai, futballfilozófiai és infrastruktúrális tényezők összessége adja. A vezetőség

a tulajdonosokkal, Rózsa Pállal és Versegi Jánossal együtt tűznek ki célokat a szurkolók igényeinek kielégítése érdekében, és a rendelkezésre álló pénzeszegekből figyelik az átigazolási piacot, hogy vajon kik lehetnek azok a játékosok, akikkel a jövőben hosszútávon is eredményes lehet kecskeméti labdarúgás, asszimilálódva a KTE filozófiájához ami így hangzik: “Rúgjunk több gólt, mint az ellenfél”. Tehát ha úgy tetszik, a magyar futbalszeretők körében ismert játékosok is a klub belső értékét alkotják.

Külső sajátosságok által lehet a legjobban elhatárolni egyik sportklubot a másiktól. Értelmezésem szerint ide tartozik egy klubnak a címere, hivatalos színei, illetve a hozzátartozó kabalák, becenevek. A KTE hivatalos színe a lila-fehér, címere pedig egy lila-fehér pajzs, benne a Kecskeméti Testedző Egyesület rövidítésével, illetve az alapítási évének feltüntetésével. A pajzsot glória veszi körül, ami a klub 100 éves jubileumát szimbolizálja. Kabalaállata nincs a klubnak, viszont a szocializmusban a “konzervgyáros”, napjainkban pedig a “kislilák” becenevet lehet hallani a csapatra.

Belső sajátosságok alá a sportklub történelmét lehet rendelni, milyen történelmi események befolyásolták a csapat működését, az alapítás óta eltelt időszakokban milyen jövőre kiható változások történtek a csapat életében. A KTE vonatkozásában rengeteg változás történt az 1911-es alapítástól a 2011-es jelenlegi állapotokig, de ebbe nem szeretnék mélyebben belemenni.

2. A szurkolók csoportosítási lehetőségei

A szó fogalmát elemezve képet kaphattunk, mit is lehet érteni a szurkoló kifejezés alatt. Eddig abból a szempontból jártuk körbe ezt a témakört, hogy a fanatikusok milyen értékeket, sportklubhoz kötődő elemekkel azonosulnak, amikor elkötelezik magukat, és akár egy életen át kijárnak kedvenc csapatuk mérkőzéseire. Azonban a klubszeretet mértéke szurkoló és szurkoló között eltérő. Ennek egyéb szociológiai háttere van, többek között:

- életkor
- iskolai végzettség
- szocializációs szint
- foglalkozás

alapján. Itt röviden ki szeretnék térni egy “ötödik elemre” is, ami nem szociológiai tényező, hanem az ember biológiai mechanizmusainak kompenzációjának kielégítése végett van jelentősége. Ez az adrenalin. Az előbb meghatározott tényezők alapján két csoportba oszthatóak a szurkolók:

- **mérsékelt személyek:** Alapesetben csendes mérkőzslátogatók. A sportrendezvény legnagyobb tömegét alkotják, életkor szerint a legszélesebb intervallumot képviselő csoport. Iskolai végzettség és foglalkozás szemszögéből azonban vegyes képet festenek. Nem keresik az adrenalint megemelő helyzeteket sem a mérkőzés előtt, közben, vagy utána.

- **deviáns személyek:** Ide tartoznak a futballhuligánok, az ultrák és az erősen ittas személyek. Arányuk a mérsékelt szurkolókhoz viszonyítva jóval kisebb, azonban sokkal feltűnőbbek. Gondoljunk csak arra, hogy ők alkotják a szurkolói B közepet, meccs kezdéstől meccs lefújásig hangosan énekelnek, biztatják csapatukat. Életkor szerint vizsgálva többségük 15-30 év között mozog, iskolai végzettség alapján érettségivel, szakmunkás bizonyítvánnyal rendelkeznek, és az ehhez mért lehetőségek alapján foglalkoztatják őket. A deviáns személyek gondolkodása eltér az átlagostól, ez némely szocializációs folyamat kimaradásával is magyarázható, ráadásul ebben a korban fokozott adrenalin éhség figyelhető meg. Ez viszont baj, hiszen ennek hatására elkezdődik egy olyan személységtorzulási folyamat, amelynek következtében az idő múlásával akár bűncselekmény elkövetésére is sor kerülhet. (Például: A fanatikusabb 15-20 év körüli szurkolók többségének nincs tartós párkapcsolata, így ennek hatására ezek a személyek szorosabban kötődnek egymáshoz. A fiatal férfiak szervezete eustressz élményét igényli, amit a hétköznapi ember fokozott szexuális élettel tud kielégíteni. Mivel ezt a szükségletet nem kapja meg a szervezet, és az adrenalint meg akarja növelni az ember, más módon kell hozzájutnia. Ekkor lehet a deviáns fiatal egy tömegverekedés felbujtója)

3. Szurkolói szerepkörök

A stadiont, erős elvonatkoztatással olyannak tartom, mint egy színházat, amiben van egy színpad, ahol két színtársulat játszik egy színdarabot, és az előadás végén vagy boldogan, vagy pedig szomorúan távozik a színházból a néző. Ebben a hasonlatban a két futballcsapat egymás elleni csatáját eleveníthetjük meg. Elvontabb, de ugyanilyen

hasonlatban a két felálló csapat szurkolói is beleillenek a képbe.

A szintársulati hasonlatot azért tartom helyesnek, mert ahogy a társulaton belül, úgy a játékosok és a szurkolók között is vannak úgynevezett „íratlan szerepkörök”, amiket egy vagy akár több ember is betölthet, az előadásra pedig 2x45 perc áll rendelkezésre. A játékosok különböző posztokra állnak, és a poszton teljesítendő feladatra koncentrálnak, míg drukkerok felosztják egymás között, hogy ki vezényeli a szurkolást, ki kezeli a görögtüzet satöbbi. Átélt élményeim alapján az alábbi szerepek fordulnak elő legtöbbször:

- **Formális vezető:** A szurkolócsoporthoz vezetője. Értékrendeket teremt, magatartása pedig követendő példa a tagok számára. Ezek az emberek általában a közönségben tartózkodnak meccs közben, átlagos szurkolóként viselkednek. Rangját, tekintélyét mérkőzés előtt és után fedi fel.
- **Informális vezető:** Jó tanácsokkal látja el a banda vezérét, háttérben szokott mozogni. Manipulatív képessége van.
- **Ceremóniamester:** Ő felelős a csoport összetartozásának látszatában. Szurkolói rigmusokat, dalokat ír, ő vezényli a szurkolást.
- **Provokátor:** Ez az ember arra hivatott, hogy az ellenfél szurkolóit vagy a rendőröket hergelve válaszreakciókat erőszakoljon ki. A stadionokban rengeteg provokátor található. Lépéseit vagy támogatja, vagy elutasítja a tábor.
- **Támogató:** A provokátorral van kapcsolatban olyan módon, hogy a kieroszakolt támadás esetén visszatámad, vagy védekezik.
- **Bujtogató:** A provokátorokkal közvetlen kapcsolatban állnak, ugyanis ők hívják fel a figyelmet a bizonyos rendbontási lehetőségekre. Mivel ezek az emberek a balhé kirobbanásakor távol maradnak az eseményektől, nincs felelősségük.
- **Bohóc:** Vicces beszólásairól ismerik, komolytalan alak. Általában az ittas állapotba kerülő, a szurkolótábor környékén tartózkodó személyek töltik be ezt a szerepet.
- **Sunyi:** Arról az emberről van szó, akivel már találkozhattunk Európában. Arcát sállal, csuklyával, vagy símaszkkal fedve vesz részt az összecsapásban, számára az agresszió kiélése, a verekedés élménye feltöltődéssel jár. A sunyi szerepkörbe tartozó huligánok a legveszélyesebbek, mivel személytelenségüket kihasználva szúró-vágóeszközzel támadhatnak az „ellenségre”, és utána nem lehet őket megtalálni.

- **Töltelék:** A töltelékek a deviáns viselkedésű emberekkel tartanak, mivel beszippantja őket a tömegpszichózis. Balhé esetén ők futnak el először, vagy már az összecsapás előtt elmenekülnek a helyszínről.
- **Szemlélődő:** Nem a rendbontó kategóriába tartozik. Külső szemlélődőként figyeli az emberek megnyilvánulásait, ezzel élményekhez jut. A stadionba kilátogatók többsége szemlélődő.
- **Focirajongó:** A stadionba kilátogató nézősereg legnagyobb részét ők teszik ki. Ők a jó és élvezetes mérkőzés reményében mennek ki a meccsre. Ha a csapat egy esetleges mélyhullámba kerül, a focirajongók jó ideig nem teszik ki a lábukat a stadionba. A keményebb szurkolók a „divatszurkoló” szlenget használják ezekre az emberekre.
- **Elmebeteg:** A kiszámíthatatlan magatartású embereket nevezhetjük elmebetegnek. Viselkedése a bevitt alkoholmennyiség függvénye.

4. Hogyan lesz valakiből focihuligán?

Huligán idővel bárkiből lehet, aki az ehhez kapcsolódó értékeket, normákat teljesíti. Jó formán fél év, egy év alatt ki lehet járni ezt az úgynevezett „átképző iskolát”. Azért átképző, mert ugyan bizonyítvány nem szerezhető ezen a kurzuson, viszont egy könnyen felhergelhető érzelmi világú ember kerül ki ebből a bizarr intézményből.

Az úgynevezett „hooligan” életmódba könnyen és gyorsan el lehet veszni, vagy éppen merülni. Sőt, megkockáztatom azt a megállapítást, hogy aki huligánok életvitelét átveszi, az nagyon nehezen száll ki belőle. A huligán stílus elsajátításának bemutatása öt fázison megy keresztül. Az egyén két dolgot tehet, miközben belecsöppen ebbe világba:

- *hagyja, hogy magával ragadják az érzések, és kíváncsiságból „továbbúszik”*
 - *mérlegel, majd a lehetséges kockázatokat helyesen felismerve nemet mond magának*

Lássuk, milyen fázisokat lehet elkülöníteni egymástól

Beugró fázis

Meghívás az első futballmérkőzésre: Nem hiába jelöltem 0. fázisnak. A

mai magyar labdarúgás valljuk be, messze elmarad mind infrastrukturális, mind játékszínvonal tekintetében azoktól a bajnokságoktól, amelyeket a sporttelevíziók sugároznak hétről-hétre. Így tehát ne csodálkozzunk azon, ha egy első osztályú magyar bajnoki mérkőzésre nem szívesen látogat ki az ember. Így tehát ebben a fázisban eldöntheti az illető, megéri-e neki egy átlagosan 1000 forintos belépőjegyet váltani. Ha ez elmarad, a leendő törvénytörtő magatartás kialakulási folyamata el se kezdődik.

1. fázis

Az első mérkőzés élménye:

Amikor kimegy az ember a stadionba, átfogja egy különös érzés. Ahogy sétál a tömegben, a sorok között, miközben telítődik a lelátó, az ember szívdobogása hevesebb lesz. Miután elkezdődik a mérkőzés, és az események felpörögnek, további külső ingerek érik a kilátogatót. A külső ingerek közé a következőket lehet sorolni:

- a hazai szurkolók hangos biztatása
- a gólcsend megtörése hazai vagy vendégoldalon, illetve az ehhez kapcsolódó nézőtéri reakciók: gólöröm, fütttykoncert, hullámszó¹⁹
- a futballpályán történt események minősége²⁰
- a rendvédelmi szervek, illetve a rendezvénybiztosítók jelenléte, magatartása

2. fázis

A B-közép, avagy a domináló szurkolótábor felé közeledés:

Az ember először vagánykodás címén szokott közeledni ahhoz a referenciacsoporthoz, amit itt jelen esetben a meccset végigtomboló szurkolók alkotnak. A beilleszkedési folyamatnak többnyire kettő feltétele van:

- a csoportértékeket el kell fogadni
- kezdettől fogva elengedhetetlen a harmonikus viszony a csoport többi tagjával

Ha az íratlan követelményeket betartja az illető, jöhet a következő fázis.

¹⁹ Amikor a stadion egyik szektorában ülő nézők egymás után egy meghatározott irányvonalat követve néhány másodpercre felállnak a székeikből, kezeiket az égbe emelik, mintha gólörömet ünnepeznének, majd leülnek. Általában akkor fordul elő, ha a nézők unatkoznak, vagy nem születik gól a pályán.

²⁰ Osztályozandó kérdések: Mennyire szórakoztató a játék? Milyen a játékvezetés színvonala? Mennyire durvulnak el a játékosok a pályán?

3. fázis

Taggá válás:

Ebben a fázisban szakít az egyén a régi életmódjával, és valami egészen új stílust vesz fel azáltal, hogy más értékrendekkel, normákkal ruházza fel saját magát. A taggá válás fázisában már befejeződött a beilleszkedés folyamata. Az egyént innentől kezdve követelmények, szerepek, sőt még bizonyos, csoporton belüli felelősségek is terhelik.

4. fázis

Az első összecsapás élménye:

Az egyén a csoporttal közösen mozog, elsősorban hazai és idegenbeli futballmérkőzésekre. Ha a szurkolótábornak olyan értékrendjei vannak, amelyek egy másik csapat huligánklubja ellen irányulnak, könnyen konfrontációba keveredhetnek a csoportok. Ebből kifolyólag pedig elkerülhetetlen az összecsapás. Az első összecsapáson való részvétel szintén egy mérföldkőnek tekinthető a huligánná válás útján. Több huligán is állítja, hogy a verekedés jobb, mint a szex. Aki erre az élvezetre rákap, az mindig igényelni fogja.

5. fázis

Deviáns személyé válás:

Teljes rendzavarói tevékenységben olyan embereket találunk, akiktől nem áll messze a balhé, és az előbb felsorolt négy fázist végigjárta. Mivelhogy a negyedik fázisban lévő verekedési kényszer ebben a fázisban már szinte heti rendszerességgel tör fel, így az ötödik fázisban található emberek többségénél megfigyelhető a pszichopata gondolkodás. Különösen veszélyesek tudnak lenni.

5. Magyar huligánok a statisztikák tükrében

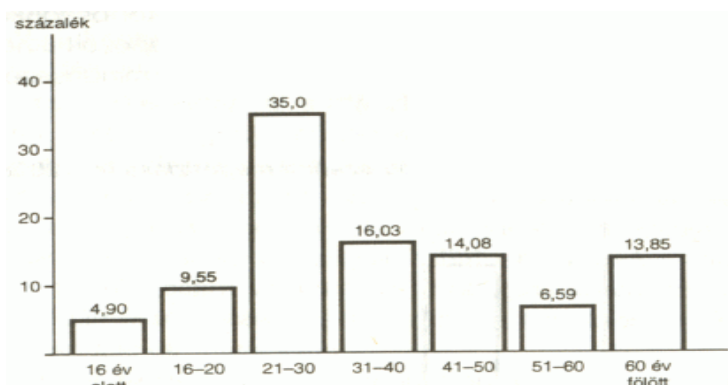
A magyar fanatikusról rengeteg forrás, statisztika áll rendelkezésünkre. Ennek köszönhetően különböző ábrákon, diagramokon keresztül tovább tudjuk vizsgálni a hazai szurkolókat. A statisztikák között találhatunk olyan 20 éve készült kimutatásokat is, amelyek máig aktuálisak. Földesiné Szabó Gyöngyi „A magyar NB1-es labdarúgó

mérkőzések nézőinek társadalmi összetétele és motivációi” című tanulmányában találhatunk ilyen ábrákat.

A rendbontók többségét életkor és iskolai végzettség alapján megismerhetjük közelebből. A statisztikák alátámasztják, hogy életkoruk tekintetében 16 és 60 év között állnak a deviáns személyeink. Iskolai végzettség tekintetében pedig az elkövetők jelentős része nyolc általánossal, szakmunkás bizonyítvánnyal rendelkezik, kisebb százalékuk tett le érettségit, jelentéktelen hányaduknak van csak felsőoktatási végzettsége. Az információk a birtokában akár felállíthatunk egy veszélyességi egyenest is, ami azt hivatott kimutatni, hogy az életkor és a szakmai végzettséget figyelembe véve, milyen deviáns magatartási forma várható a huligánoktól.

Elkövetők iskolai végzettsége	
8 általánosnál kevesebb	6%
8 általános	39%
Szakmunkásképző	41%
Érettségi	13%
főiskola, egyetem	1%
Összesen:	100%

Az elkövetők életkora²¹

Számomra a legveszélyesebb kategóriát azok a fiatalok jelentik, akik szakmunkás, vagy nyolc általánost végeztek. A

Forrás: Szabó György: A magyar rend- és igazságügyi mértékű elkövetők nézőinek társadalmi összetétele és motivációi, link: <http://www.mtapti.hu/mszt/19953/foldesin.htm>

dokumentumfilm egyik részében a következőket mondta: „A fiatal agy úgy működik, h²² szomjazik. Ki akar emelkedni valamivel, hogy bizonyítson. Itt ez elég könnyen megvalósítható, mert ki lehet tűnni a tömegből²³.” Az aluliskolázott emberekre jellemző, hogy könnyen befolyásolhatóak, agresszív ösztöneiket kevésbé tudják féken tartani. Ennek következtében, ha egy fiatal, műveletlen személy kerül a huligánok körébe, csekély idő alatt megtalálhatja a számításait a csoporton belül.

A statisztikákból jól kitűnik, hogy a 21 és 30 év közötti korosztály tartozik a legaktívabb rendbontók közé. Ahogy a fiatalkorúaknál, a fiatal felnőtteknél is az adrenalin szint megnövelése a motivációs erő. Megfigyelhető, hogy a 21 és 30 év közötti személyek között rengeteg az álláskereső, és a monoton munkát végző ember. Tehát, ha próbálunk választ keresni arra a kérdésre, hogy „Miért kell verekedni az ellenféllel?”, az elkövetők a rivális iránti gyűlöleten kívül ki fognak térni a verekedés stresszoldó hatására is. Érdekes képet mutat a következő két oszlop, ugyanis a 31 és az 50 év közötti elkövetők összesen nincsenek annyian, mint az előző elkövetői körben. 30 éves korára az embert már kevésbé érdeklik azok az események, amelyeket fiatalkorában nagy érdeklődéssel követett. Előtérbe kerül a családalapítás iránti vágy, a nyugodt környezethez való ragaszkodás. Ez magában hordozza a múlttal való szakítás és az újrakezdés gondolatát. Sok huligán ezért felhagy a deviáns viselkedéssel, persze vannak olyan fanatikusok is, akik a család mellett sem hagynak fel régi életmódjukkal.

Csalókának tűnhet az utolsó két oszlop. Amikor először látja az ember ezt a két adatot, úgy értelmezi, mintha a futball-huliganizmus bizonyos életkor felett újjászületik. Pedig nem. Amíg a 51 és 60 év közötti elkövetői kört 10 korosztály adja, addig a 60 feletti körhöz ennél több is tartozik.²⁴

6. Interjú egy kosárlabda vezérszurkolóval

²² Az adrenalin (angolul adrenaline) vagy epinefrin (epinephrine) egy a mellékvesevelő által termelt hormon, forrás: <http://www.wikipedia.org>

²³ Discovery Channel-Futballhuligánok (Oroszország)

²⁴ Tóth János: Futball-huliganizmus Európában és Magyarországon, Rendvédelmi füzetek 2011/2. szám 96-100. oldal

Tanulmányom során igen szerencsés helyzetben voltam, hiszen évek óta jó viszonyt ápolok egy kosárlabda szurkolóval, aki rengeteg helyre elkíserte már szeretett csapatát. Vele beszélgettem egy kávézóban:

- **Mióta jársz ki kosárlabda mérkőzésre?**
- 2007. novembere óta.
- **Novemberben már jócskán röpködnek a mínuszok. Mi motivált téged arra, hogy kimenj a csarnokba?**
- Ne is mondd! Legalább 10 centis hó volt kint, otthon maximumra tekertem a fűtést, annyira fáztam. Éppen az interneten beszélgettem egy régi sráccal, akivel még általános iskolában haverkodtam össze, aztán pár évig nem hallottam felőle, utána megint felvettük egymással a kapcsolatot. Az ominózus napon ráírtam a srácrá, mire ő azt válaszolta, hogy nem ér most rá, mert nemsokára kosármeccsre megy. Aztán megkérdezte tőlem, hogy nincs-e kedvem kijönni? Egy ötszázás volt a beugró. Volt egy ezresem a pénztárcámban, íghát igent mondtam rá. Összekaptam magamat, a srác felhívta a figyelmemet, hogy fehérben legyek, szóval magamra kaptam egy fehér pólót, és a megbeszélt helyen találkoztunk. Ketten kigyalogoltunk a csarnokba, megvettük a jegyünket, felmentünk a lelátóra. A Dombóvár ellen játszottunk. Körülbelül 1200 ember már 10 perccel a meccs kezdése előtt összegyűlt, de ahova mi mentünk, az a hangosabb szurkolók erdejébe vezetett. Leesett, hogy a B-középbe tartunk. Elkezdődött a mérkőzés, ezzel együtt a szurkolás is. Többmint 50 szurkoló hangosan nekikezdett. Az elején értetlenül néztem őket, nem bírtam velük azonosulni. Szokatlan volt számomra, hogy mindenki torka szakadtából üvölt. Tapsoltam, néha bekapcsolódtam a szurkolásba, de utána az utolsó negyedben valami történt. Máig nem tudom mi a franc lett velem. Lehet teljesen magával ragadt az az atmoszféra, ami uralkodott a csarnokban. De a lényeg, az utolsó pár percben ugyanolyan örültem szurkoltam, mint a mellettem lévőök. Bár 12-vel kikaptunk azon a meccsen, nagyon jól éreztem magamat. A meccsre rá 4 nappal kupamérkőzést játszottunk a Hódmezővásárhely ellen, arra a mérkőzésre is kimentem. Ott már 30 ponttal nyertünk.
- **Akkor ezek szerint egy ilyen közeghez gyorsan asszimilálódik az ember?**
- Vagy tetszik, és legközelebb is kimész, vagy egy mérkőzés után azt

mondod: “Köszönöm szépen, elég volt!”

- **Miért választottad az előbbi utat?**

- A szurkolók nagyon rendesek voltak, ráadásul olyan emberekkel is összefutottam köztük, akiket már korábbról is ismertem. Amúgy a mérkőzés után nem mentünk egyből haza, hanem beültünk egy sort meginni. Igen, gondolhatod milyen jól esett a kocsmában a jéghideg sör, amikor kint -6 fok volt legalább. De nem ez a lényeg. Ittunk, beszélgettünk a fiúkkal, nagyon jól sikerült az este. Gyakorlatilag a következő mérkőzésre azért mentem ki elsősorban, hogy ezekkel a srácokkal újra tudjak találkozni. Végre úgy éreztem, tartozom valahová.

- **Mert addig nem tartoztál sehova?**

- Félreértés ne essék, voltak előtte is barátaim. Jól megvoltam az osztályközösségben, de sok volt a bejárós, illetve a kollégista. Így velük esténként, vagy hétvégente nem lehetett közös programot szervezni. Nekem pedig szükségem volt egy olyan társaságra, akikkel együtt lehet mozogni hétvégén. Soha nem bírtam otthon ülni szombat, vasárnap.

- **Hogy lettél végül vezérszurkoló?**

- Egy nagyon hosszú folyamat eredményeként alakult így. Ugyanis, amikor elkezdtem meccsre járni pont abban az időben esett szét a kosárcsapat szurkolótábora. A helyi sportélet egyik nagyon megosztott szurkolója (nevezzük Mr.-nek) vette át az irányítást. Még egy ilyen fanatikus, sportimádó embert nem sikerült még találnom, pedig jóformán az évek folytán rengeteg szurkoló jó kapcsolatot építettem ki az ország minden pontján. Tehát Mr. állt a dob mögé, (Ugyanis aki püföli a dobot nálunk, az vezényel, így ő rá hallgatnak a többiek.) de nem akartak mellé állni az emberek. Ráadásul fél éve se voltam tag, amikor felbomlott az a társaság, akik miatt elkezdtem meccsre járni. Ehhez közrejátszott az is, hogy a kosárcsapat nem jutott a rájátszásba. Én ennek ellenére maradtam. Szóval romokban hevert a szurkolás, néha elvétve azért jó kis hangulatot teremtettek a szurkolók, de olyan, hogy “szervezett szurkolás” nem létezett. Mr. ekkor elhatározta, hogy visszavonul a dob mögül. Itt csaptam le a dobra, elkezdtem vezényelni. Bármennyire is hihetetlen, jöttek a pozitív visszajelzések. Kezdték elfogadni mind a régi, mind pedig az újonnan csatlakozó szurkolók. 2009. végén

lehetett érezni, hogy kezd egységesülni a szurkolói élet. Ehhez persze nem csak az kellett, hogy csak a csarnokban csináljunk együtt valamit. A csarnokon kívül is elkezdtünk együtt lógni, szoros barátságok szövődtek ezáltal. 2011-ben, azaz amikor most beszélgetünk, elmondhatom azt, hogy újra van szervezett szurkolás a csarnokunkban. Ezért nagyon sokat dolgoztunk közösen, örömmel tölt el, amikor visszagondolok arra, mennyit léptünk előre 2 év alatt.

- **Jól értelmezem, hogy a szervezett szurkolói csoport egy nagy baráti társaságot takar?**

- Részben igen, mert a fiúkkal mérkőzésen kívül is sokat mozgunk együtt. Felhívjuk egymást telefonon, megbeszéljük hol találkozunk, hova ülünk be egy italra. Ott átbeszéljük, mi történt a héten velünk, és természetesen szót ejtünk a szurkolás szervezéséről is. Ez központi téma szokott lenni nálunk.

Részben nem, mert a csoportunkhoz tartoznak öregebb szurkolók, illetve 14-15 év körüli fiatalok is, akikkel természetesen nem tudunk péntek esténként beülni egy sörre, miközben átbeszéljük a szurkolói teendőket. De mind a fiatalokkal, mind a régebb óta jelenlévő szurkolóinkkal is jó a viszony. Gondolj csak bele! A fiatalok fogják átvenni tőlünk a stafétát, ha mi már kiöregszünk ebből az életvitelből, az öregek pedig hatalmas szurkolói tapasztalatokkal rendelkeznek. Ha úgy tetszik, a szurkolói csoport nem más, mint egy nagy szimbiózis része, ahol minden kis társaság összhangban van egymással.

- **Ha arra kérnélek, mondj 5 jellemzőt, ami miatt a szurkolás egy életmóddá válik, mi lenne az 5 jellemző?**

- Jó kérdés. Az első az, hogy itt olyan barátokat szerezhetsz, akik ugyanúgy szeretik a kosárlabdát, mint te. Második: Amikor ideges az ember, legszívesebben beleüvöltene egyet a világba. Itt megteheti. Harmadik: Az embernek véleményem szerint egy fontos szükséglete az, hogy valamilyen sikernek a része legyen. Ha nyer a csapat, gyakorlatilag a városnak szerzi a győzelmet. A város pedig nem más, mint a helyi lakók közössége ugyebár. A helyi lakóknak pedig lehetőségük van arra, hogy a csarnokban nézhessék végig, ahogy a csapat megszerzi a győzelmet. Végig is vezettem az ördögi kört. Negyedik: Az idegenbeli mérkőzések. Azokban mindig van egy kis feszültség, ugyanis teljesen idegen terepen vagy. Ilyenkor az

ismeretlenben lépkedve akarva akaratlan felmegy az adrenalinszinted. Ötödik: Itt lehetsz valaki.

- **Mit értesz az alatt, hogy lehetsz valaki?**
- Azt, hogy a csarnokban ismerni fognak téged. De nem csak hazai pályán, hanem más pályákon is. Képzeld, amióta vezérszurkoló titulus hordok magamon, állandóan olyan emberek jelölnek be, akikről feltételezem, hogy a csarnokból ismernek, de egyébként én még soha nem beszéltem velük egy szót sem.
- **Amikor az öt jellemzőt felsoroltad, hiányoltam belőle azt a szituációt, amikor egymást hergelik a különböző csapatok szurkolói!**
- Hiányolhatod nyugodtan, mert mi nem léptünk erre az ösvényre. Tudod, amikor elkezdtünk főiskolára, egyetemre járni, rájöttünk arra, hogyha hülyegyerek módjára beszólogatunk az ellenfél szurkolóinak, akkor egy idő után az az általános kép fog kialakulni rólunk, hogy bunkók vagyunk. Ez a negatív hullám ráadásul a csapatunkat is elérheti. Így hát úgy döntöttünk, bárki jön a csarnokba, vagy mi megyünk bárhova, nem vesszük fel a kesztyűt, csak a csapattal foglalkozunk. Ennek a szemléletnek meglett az eredménye, ami pedig nem más, minthogy rengeteg helyre el tudunk menni úgy idegenbe, hogy nem kell tartania egy szurkolómnak se, hogy belekötnék. Van egy másik dolog, amit kiemelnék. A kapcsolatteremtést. Székesfehérváron, Kőrmenden, Kaposváron, Pakson egyaránt jó viszonyt ápolunk a helyi fanatikusokkal, akikkel a mérkőzés előtt szoktunk pár szót beszélni, majd mérkőzés után a vesztes fél gratulál a győztesnek. Szerintem ez lenne a normális magatartás a focimeccseken is, de ott egy darabig úgyse lesz rend.
- **Miből gondolod? Hiszen mostmár érvényben van a huligántörvény!**
- A huligántörvénnyel elérték azt, hogy most az erdő szélén fogják szétverni egymást, nem az utcán. Hatalmas eredmény. Most még csak 10 ember üt 10 embert. Pár év múlva úgy érzem, hogy már 50 az 50 ellen fog egymásnak menni. A futballhuliganizmus ellen nem lehet törvényekkel fellépni. Szerintem ahhoz a társadalmunk gondolkodását kéne először megváltoztatni, a stabil gazdasági helyzet megteremtéséről nem is beszélve.
- **Jól látom, képben vagy a labdarúgó mérkőzésekkel kapcsolatban is?**
- Persze, hiszen nálunk a focicsapat is első osztályú. Néha ki szoktam járni oda is

szurkolni. Oda is a kialakult baráti kapcsolataim miatt szoktam kijárni többek között. De manapság igencsak ínséges időket élünk, így a kosárszurkolást részesítem előnyben. A focimeccsen kiépített kapcsolataimmal pedig inkább a péntek esti, vagy a szombat esti belvárosi életben szoktam összefutni.

- **Ha olyan helyzetbe kerülnél, hogy nem tudnál meccsekre járni, például kimész dolgozni Angliába, hogy bírnád ki?**
- Nagyon nehezen. Apró tüneti kezelés lenne számomra, hogy olyan helyre mennék melózni, ahol tudnék meccsre is járni. De erről ne beszéljünk, nem akarom itthagyni a várost.
- **Értem. Úgy érzem rengeteget megtudtam a szurkolói világról. Köszönöm szépen az interjút. Látom jócskán elszaladt az idő, iszunk még egy sört elindulás előtt?**
- Oké, de én fizetem. A múltkor te hívtál meg engem! Nincsmi, szívesen meséltem a világomról.

7. A jelenség másik oldalán lévő szereplők

1. A rendezvénybiztosító személyek

Azok a biztonsági emberek, akik a sportrendezvény házirendjére ügyelnek, betarttatják az általános rendszabályokat, a rendezvényt biztosítják.

A rendezvénybiztosítás a személyvédelemhez, a testőri munkához közel álló biztonsági szakterület. A legnagyobb különbség az, hogy itt nem egy konkrét, vagy kisebb számú személy védelmét kell megoldani, hanem egy nagyobb csoportét. A hangsúly a rendezvény zavartalanságán van, mely párosul a személyek biztonságának megőrzésével. A személyek biztonsága, az emberi élet és testi épség megőrzése itt is a legelső helyen van.

Nem taxatív felsorolásban az alábbi dolgokat tiltják meg, hogy a szurkolók bevigyék a stadion vagy csarnok területére:

- *lőfegyvert, robbanóeszközt, pirotechnikai eszközöket (petárdát, füstbombát, görögtüzet, pénztárgépszalagot)*
- *tiltott önkényuralmi jelképeket (horogkereszt, SS jelvény, nyilaskereszt, sarlókalapács, ötágú vörös csillag, stb.)*
- *élet koltására és testi épség veszélyeztetésére alkalmas eszközöket (kés, kard,*

egyéb szűrő- vagy vágóeszköz, boxer, kő, baseball ütő, üveg stb.)

- *mások iránti gyűlöletkeltésre alkalmas feliratot, transzparenst*
- *szeszesített*

továbbá:

- Ellenőrzik azokat, a stadion/csarnok területére bevitt feliratokat, transzparenseket, amit csak a sportklub írásos engedélyével lehet bevinni.

- Megtiltják a belépést a kábítószer befolyása alatt, ill. ittas állapotban lévő személyek még érvényes belépőjegy birtokában való belépését is a stadion/csarnok területére.

- A stadion területén bármely tárgy eldobása, dobálása a pályára 2011. szeptember 1-től bűncselekménynek minősül, az elkövetőt szabad mozgásának gyakorlásában korlátozhatják, amíg a rendőrség illetékes tagjainak át nem adják őt.

- Kiszűrik a politikai tartalmú feliratokat, zászlókat, képeket, aminek a stadion/csarnok területére való behozatala szintén nem megengedett.

- Figyelik, hogy semmilyen tárgyat, eszközt, élelmiszert, innivalót ne dobjanak a játéktérre, se a nézőtérre vagy egyéb építményre, területre.

A fenti tilalmak megszegése és az ellenőrzés folyamán történt bizonyítottság esetén a rendező szervnek kötelessége a stadion területéről eltávolítani a nézőt, súlyosabb incidens esetén a rendőrök segítségét kérni.

A rendezvénybiztosítók megítélése

A fent említett személyek általános feladatairól az előbb volt szó. Azonban a hatáskörükbe tartozó feladatukon kívül egyéb elvárható követelményeket is kell birtokolniuk a sportrendezvény zavartalan lefolyása végett, mint például:

- udvariasság a belépésnél
- segítőkész viselkedés tanúsítása a szurkolók problémáinak orvoslása érdekében
- a szabályszegőkkel szembeni határozott fellépés, amit nem erőszakkal, hanem inkább normális hangvételű kommunikációval kell megvalósítani, bízva így az intézkedés alá vont személy együttműködő magatartásában.

Tehát a mit? és a hogyan? kérdéseket körbejárva azért említettem meg ezeket az ismérveket, mert sajnálattal kellett tapasztalnom többször is, hogy hiába látják el maradéktalanul a hatáskörükbe utalt feladatokat a rendezvénybiztosítók, a módszereik sokszor negatív megítélés alá esik (udvariatlanul, alaptalanul ellenségesen viselkednek a szurkolókkal). Ez pedig a következő problémákat teremtheti:

- *növeli a feszültséget a stadion/csarnok légkörében*
- *a szurkolók nem fognak együttműködő magatartást tanúsítani*
- *nő annak a kockázata, hogy a szurkolók agresszívan fognak viselkedni*

2. A rendőrség kivezényelt állománya

Napjainkban a rendőrség jelenléte a sportrendezvényeken elengedhetetlen. Ha egy kicsit elfogultan fogalmazhatok, a kivezényelt rendvédelmi szerv tagjai jelentenek garanciát arra, hogy az esetleges bűncselekmények, enyhébb esetben szabálysértések elkövetői ellen megindul a büntető, illetve a szabálysértési eljárás. A rendőrség jelenlétére a sportrendezvény területén és azon kívül is szükség van. Stadionon/csarnokon belül feladatuk a rendezvénybiztosítókkal együttműködve:

- *a rendezvény zavartalanságának biztosítása,*
- *a rendbontásra irányuló tevékenység megakadályozása,*
- *illetéktelen személyek kiszűrése és távoltartása,*
- *a rendezvény valamennyi résztvevője testi épségének biztosítása,*
- *becsületüket csorbító cselekmények megakadályozása,*

Stadionon/csarnokon kívüli feladatok:

- *a más-más sportklubhoz tartozó szurkolók elkülönítése, az ezzel kapcsolatos deviáns cselekmények megakadályozása*
- *szükség esetén igazoltatás*
- *tettenért garázda, rendbontó jellegű magatartások esetén előállítás*
- *ha a szituáció úgy hozza, a vendégszurkolók megérkezésekor, elutazásakor lakott terület határáig történő rendőri kíséret biztosítása*

3. Kitekintés a személy és vagyonőri képzés, illetve a

rendvédelemi oktatás struktúrájára.

Amikor a futball-huliganizmus témakörével kezdtem el mélyebben foglalkozni, akkor szembesültem azzal a ténnyel, hogy a témával kapcsolatban számos tanulmány keletkezett. Az egyik, számomra legértékesebb tanulmányt Freyer Tamás kutatása jelentette, aki 2004-ben a focihuligánok elleni fellépésről írt. Ezzel a tanulmánnyal nagyon sokat segített nekem, ugyanis a személy és vagyonőr képzés, illetve a rendvédelemi oktatás struktúrája a 2004-es állapotok kisebb változásokkal, de ugyanazt a képet mutatják.

“A rendőrségen belül kialakult már egy jól strukturált felkészítési rendszer. Közép- és főiskolai szintű intézményei működnek. Minden nagyobb egységnek van oktatással, továbbképzéssel foglalkozó osztálya. Az Országos Rendőr-főkapitányságnak jól felszerelt kiképző központja működik. A szakma kiemelkedő képviselői színvonalas szakfolyóiratokban publikálnak. Tudományos műhelyeket alakítottak ki, ahol az aktuális problémákat vizsgálták. Rendszeresen szerveztek hazai konferenciákat illetve vettek részt nemzetközi rendvédelemi témájú rendezvényeken. Az országhatárokon túl érő bűncselekményekben – pl. a labdarúgó csapatokkal utazó huligánok randalírozásai – együttműködnek a nemzetközi szervezetekkel (Interpol, Europol). A vagyonőr szakma még csak pár éve építette fel saját képzési rendszerét. A személy- és vagyonőrökről szóló (1998/IV) törvény tanfolyami végzettséghez köti ennek a területnek a művelését. A felkészítő cégek tanárai többnyire a rendőrség munkatársai. A 300 órás tanfolyam keretében jogi, szakmai, és önvédelmi ismereteket sajátítanak el a tanulók. Ezt az óramennyiséget ritkán teljesítik a képző cégek. Az alapfok megszerzése után közép- és felsőfokú továbbképzésekre is van lehetőség. A 2003. májusában történ FTC-Debrecen mérkőzés óta a biztonsági cégeknek akkreditációt kell szerezniük munkájuk folytatásához. Az értekezés írói évek óta dolgoznak rendvédelemi szakemberek felkészítésében. Személyes tapasztalatok, hivatalos dokumentumok, kérdőívek illetve interjúk alapján kívánjuk bemutatni ezt a területet. Aki a rendőri pályát választja az érettségivel jelentkezhet a tiszthelyettes-képző rendőr szakközépiskolába - jelenleg négy működik, vagy a tisztii pályára felkészítő Rendőrtisztii Főiskolára. Mindegyik intézményre jellemző, az erős jogi és szakmai oktatás. Az általános ismeretek mellett – jog,

kriminalisztika, pszichológia, kondicionálás, önvédelem, szociológia – az egyes szakterületekre – közlekedési, közrendvédelmi, bűnügyi – is felkészítik a hallgatókat. A Rendőrtiszti Főiskolán oktatják még a határőröket, vám-és pénzügyőröket, a büntetésvégrehajtási és a katasztrófavédelmi szakembereket is. Dolgozatunkhoz elsősorban a közrendvédelmi felkészítés tartozik. Meg kell említenünk azonban, hogy a mérkőzés biztosításokhoz kapcsolódó közterületi rendfenntartáshoz elengedhetetlen a közlekedési és a bűnügyi, illetve az egyes szakszolgálatok, mint pl. a lovas, kutyás egységek munkája is. A rendőr szakközépiskolák két évesek. Első évben főként a tanintézetekben folyik a képzés, majd egyre növekszik a gyakorló szolgálatok száma. A Nyugat-Európai modelleknek megfelelően a rendőri intézkedések köré csoportosítják a tananyagot. A kapcsolódó elméleti ismereteket elsajátítják a hallgatók, majd szituációkban gyakorolják. A szolgálatok során életszerű körülmények között láthatják, miként alkalmazhatják a tanultakat a végzett kollégáik. A Belügyminisztérium Oktatási Főigazgatósága felügyeli ezeket az iskolákat. A középiskola elvégzése után jelentkezhetnek a legjobbak a három éves Rendőrtiszti Főiskolára. Néhány szak, pl. közlekedés, közrendvédelem – és a levelező tagozat csak a hivatásos rendőrök számára nyitott. A többire bárki jelentkezhet, aki középiskolai érettségivel rendelkezik. 2004 előtt az RTF hallgatóinak egy része hivatásosként érkezett a főiskolára rangfokozattal és fizetéssel. A polgári életből bekerülők pedig, másodévben lettek felavatva rendőrökké. Ezután már ők is élvezhették a hivatásos státus előnyeit és teljesítették az ezekhez kapcsolódó kötelezettségeket is. A dolgozat megírásának időpontjában a rendőrség létszámgondokkal küzdött. A vezetés úgy határozott, hogy nem avatja fel automatikusan a II. éves hallgatókat. Valószínűleg pályázat útján fokozatosan a III. év végéig lesz lehetősége minden polgári pályázónak hivatásos rendőrré lenni. Jelenleg még az egyik legnépszerűbb felsőoktatási intézmény az RTF. Évente átlagosan 2500-3000 jelentkezőből kb. 200-at vesz fel soraiba. A rendőrségen tapasztalható fruktuáció, a leépítések – napokban kerül sor az ORFK átszervezésére és jó néhány nyugdíjazásra –, a karrier-út bizonytalansága az eddig biztosnak tűnő pályára jelentkezőket is elbizonytalaníthatja. Várhatóan csökkenni fog az érdeklődés a rendőrség iskolái iránt. A főiskolára pszichikai, fizikai, egészségügyi alkalmassági felvételi után és az érettségi eredmények alapján lehet bejutni a polgári pályázóknak. A szakközépiskolát végzetteket

szakmai kérdésekkel és intelligenciai teszttel vizsgálják. A főiskolán levelező és nappali képzés folyik. Elsősorban elméleti tantárgyakat oktat a 17 szakmai- és általános tanszék. Az RTF feladata még a polgári főiskolákon végzetek átképzése is. Az oktató tanárok felkészültségét a Magyar Akkreditációs Bizottság is elfogadta, így önálló főiskolaként csatlakozhatott a felsőoktatási intézményekhez. A főiskola a Belügyminisztérium alárendeltségébe tartozik. Az RTF-ről kikerülő tisztek jó része továbbtanul. Jogi egyetemet végeznek vagy szakirányú továbbképzéseken vesznek részt. Az iskolarendszeren kívüli képzés áthálózta az egész rendőrséget.

A kapitányságokon a jogszabályi, eljárásbeli változásokról kapnak információkat a rendőrök. Az egyes területeken lökiképzők, önvédelmi szakemberek, sporttisztek dolgoznak. A speciális ismereteket tanfolyamokon, az ORFK Kiképző Központjában kapják meg a hivatásosok. Az ORFK-hoz tartozó Készenléti Rendőrség önálló képzési programmal rendelkezik. Az állományuk zöme csapaterős és járőrszolgálati feladatokat lát el, de itt találhatóak a speciális egységek is (pl. Terrorelhárító Szolgálat). A rendőrség leghatékonyabb szervezete a stadionokban és környékükön randalírozó futball-huligánok megfékezésére. Képzésük folyamatos, egyrészt elméleti jogszabályismeretet illetve taktikát, másrészt gyakorlati csoportban történő mozgásokat, kiszorítást, oszlatást, kiemelést stb. tartalmaz. Ha kiemelt veszélyességű mérkőzésekre vezénylik őket, már a laktanyában végiggyakorolják az egyes eljárási módokat. Ezek a csoportok létszámuknál jóval nagyobb tömeg kezelését is képesek megoldani. A Budapesti Rendőr-főkapitányság központjában képzik a kerületi kapitányságok munkatársait. Évente kéthetes tanfolyamon vesznek részt a rendőrök. Elméleti, gyakorlati információkat kapnak, majd a gyakorló szolgálatokban ki is próbálhatják ezeket az ismereteket. Fontos ez a képzés, mert a kerületi kapitányságokon nem mindenhol találkoznak labdarúgó mérkőzések, tömegdemonstrációk biztosításával. Összevonások alkalmával azonban előfordul, hogy ilyen feladatokat is kapnak. A rendőrség jelenlegi struktúrájában gyakorlatilag bármilyen feladatot elláthat - a képzettségének megfelelő keretek között - a rendőr. Gyakori, hogy a főiskoláról kikerülő fiatal tiszt egyik nap járőrparancsnok, majd néhány nappal később a kerületi kapitányság ügyeletes tisztje. Az egyes szakirányok ugyan elkülönülnek, de ha a feladat úgy hozza, minden poszton helyt kell állni a rendőröknek. A mérkőzésbiztosítások során gyakran előfordul - ha előre nem várt esemény történik,

vagy ha a parancsnok alul értékelte a meccs veszélyességét, – hogy kevés a rendőr. A rendzavarások, rendbontások megfékezésénél elsődlegesen mindenkit a képzettségének megfelelő helyen vetnek be. Sokszor előfordul azonban, hogy közlekedési rendőröknek kell közrendvédelmi feladatot ellátni, vagy éppen a közrendvédelmivel olyat, amire a készenléti rendőröknek megfelelő a felkészítése. Ezekből a helyzetekből gyakran a rendőr kerül ki vesztesként. A tapasztalatok alapján éppen ezért a közlekedési rendőröknek forgalomirányítói, a közrendvédelmieknak járőri, a készenléti rendőröknek tömegkezelői feladatokat adnak a parancsnokok. Ez azonban azt feltételezi, hogy minden esetben megfelelő számú rendőri erő áll a vezetők rendelkezésére. A BRFK központi ügyeletén is képeznek speciális feladatokra. Itt találhatóak többek között a lovas és kutyás alosztályok, illetve a metró rendőrség is. Feladataik között szerepel a mérkőzések biztosítása. Hatékonyan tudnak közbeavatkozni tömeges rendbontások esetén mind a kutyások, mind a lovasok. A járőrkutya képző tanfolyam három és fél hónapos, majd hathetes felkészítés történik a kutyavezetővel. Minden héten kiképzési nap szerepel a programban. Kétévente központi továbbképzésen minősítik a kutyákat. A lovak felkészítése három lépcsőben történik. Az ügynevezett egyes képzés 5 hónap, a kettes képzés 2 hónap (ez jogosít arra, hogy kimehessenek a városba), a hármas képzés is 2 hónap (ekkor már csapaterőben is használhatók). A ló képzése 10-12 hónapig tart. A heti programban naponta 6-8-óráig gyakorló lovaglás van. Elmondható, hogy az állatok és a vezetőik felkészítése is európai színvonalú. A metró rendőrök feladata a kiemelt veszélyességű mérkőzésekre kísérni a vendégszurkolókat. Ennek nagyon magas a kockázata, hiszen egy metrószerelvényben, összezárván utaznak a drukkerekkel. A szurkolók száma többszöröse a rendőrökének. Támadás esetén eszközeiket korlátozottan alkalmazhatják. Az összezárttság miatt gázspray és fegyver használata kizárt. A rendőrbot és a tekintélyük lehet a fegyverük. Képzésük a speciális feladatoknak megfelelő, de sokan hibás stratégiának tartják a szurkolók metrón történő utaztatását.

A mérkőzésbiztosítások szakmai kérdéseinek tudományos vizsgálata is megkezdődött a rendőrségen belül. Elsőként a csapatszolgálati eljárások aktualizálásával foglalkozott Bernáth Mihály (Bernáth, 1997). A külföldi tapasztalatokat dolgozta fel Bubán László (Bubán, 2003). A problémával foglalkozott még a Belügyi Szemle és a Rendőri Szemle is. A Belügyminisztérium Tudományos Tanácsa és az RTF által rendezett konferenciákon

is rendre feltűnik a tömegdemonstrációk kezelésének kérdése.

A kutatások alapján elmondható, hogy a jelenlegi felkészítés a már kialakult problémák felszámolását célozza, a preventív technikák-taktikák még háttérbe szorulnak. A rendőrségen belüli finanszírozási problémák miatt ez a jelenlegi képzési rendszer is akadozik.

A személy- és vagyonőr szakma egy új terület a rendvédelem tudományában. Egyfajta társadalmi igény hozta létre. A privatizáció, a külföldi cégek betelepülése és a magánvagyon gyarapodása tette szükségessé egy alternatív rendfenntartói, magánrendőri tevékenység kialakulását. Fokozatosan különültek el a feladatok ezen a területen is. A szervezett bűnözői csoportok éjszakai szórakozóhelyek védelmét „vállalták fel”. Pénzkereseti lehetőségként sportolók és kétes alvilági elemek biztosítottak prominens személyeket vagy exkluzív helyeket. A nagy értékű pénzszállítmányokat és a pénzintézményeket ért támadások válaszaként létrejöttek pénz- és értékszállító cégek, illetve a bankok megszervezték saját biztonsági szolgálataikat. A külföldi üzletláncok hazai megjelenésével láthattunk már őrköt a közértekben és az áruházakban. A sporteseményeken történő rendbontások megfékezésére a klubok alkalmaztak rendezőket. Először szurkolóik közül választottak bízva abban, hogy szót tudnak érteni társaikkal. A többnyire nyugdíjasokból álló lelkes gárda a fiatal vehemens drukkerekkel nem tudott mit kezdeni. Ahogy a futball elüzletiesedett, az egyesületeknél jelentkeztek a szurkolók hangadói. Térítés ellenében vállalták, hogy fegyelmezik társaikat. A kiválasztás baráti alapon történt. Előnyt jelentett az agresszív, elrettentő külső. Rövid ideig úgy tűnt, hogy ez a megoldás. Nincs szükség védelmi rendszer kiépítésére. Szurkoló társaikat vagy meggyőzik, vagy legyőzik ezek a rendezők. Hamarosan azonban újabb csoportok jelentkeztek, akik nem fogadták el társaik dominanciáját, illetve az ellenfél szurkolói is szívesen megütköztek ezekkel a rendezőkkel, hiszen a másik csapat szimpatizánsait látták bennük. Amint felmerült az igény a biztonságra a stadionokban, és erre még némi pénz is rendelkezésre állt, leszerelt rendőrökből is alakultak biztonsági cégek. Képzettségük nekik már megvolt, de a fanatikusok egy része felismerte, megtudta, hogy ezen cégek emberei között a régi ellenség, a rendőrség tagjai is megtalálhatóak. Keresték a velük való konfrontációt, hiszen már nem védte őket a mundér. A személy- és vagyonőrökről szóló 1998/IV-es törvénytől várta mindenki a megoldást. A

jogszabály rendezte a vagyonőrök-rendezők státusát. Képzettséghez és igazolványhoz kötötte munkájukat. Ez már egyfajta szűrőként működött. A törvényalkotók meg kívánták határozni ennek az új szakmának a kereteit, de semmiképpen sem akartak magánrendőrséget létrehozni. A vagyonőrök jogai igen korlátozottak. Képzésük, ahogy azt már említettük, egy 300 órás alaptanfolyammal indult. Hihetetlen népszerűségnek örvendett ez az új szakma. Nem volt szükség különösebb előképzettségre – 8 általános, büntetlen előéletet, orvosi alkalmasságot igazoló irat volt a feltétel – és hamar el lehetett helyezkedni. A nagy cégek leépítették saját rendészetüket és magáncégeket bíztak meg ezekkel a feladatokkal. A honvédség is őket alkalmazta egyes objektumainak védelmére. Megjelentek a tőkeerős külföldi vagyonvédő cégek, elsősorban a pénz és értékszállítás, illetve a bankbiztonság területén. A hazai szerveződéseknek jutott a különböző irodaházak portaszolgálatára és takarítása, illetve a bevásárló központok védelme. Jellemző volt erre az időszakra a tömeges képzés. A vizsgáztatók humanitása révén rengeteg fizikailag és mentálisan is alkalmatlan ember kapott igazolványt és így munkát. A képzés generális. A jogi felkészítés általánosságban foglalkozik a területekhez kapcsolódó jogszabályokkal. A többnyire általános iskolai végzettségű emberek nem értették a bonyolult jogi terminológiát, csak bebiflázták. Az idő rövidsége miatt az egyes jogterületekből csak kiragadott részleteket tanultak, amely miatt jogrendszerünk egymásra épültségét, logikáját sem értették. Csak néhány helyen kapcsolták a jogszabályokat a szakmai tantárgyhoz. A szakmai ismeretek feladata, hogy a személy- és vagyonőrök mindennapi munkájában adódó helyzeteket elemezze. Ebben az anyagban rendezvénybiztosítási feladatok nincsenek. Elsősorban az objektumőrzés, értékszállítás köré csoportosultak a kérdések. A személyvédelmet csak érinti, a rendezvénybiztosítással egyáltalán nem foglalkozik. A harmadik terület az önvédelmi oktatás. Az anyagban szeparált technikák szerepelnek taktikai hátterük nélkül. A többnyire idős, mindenféle koordinációs előképzettség nélküli emberek képtelenek elsajátítani ezeket a technikákat. Az oktatók csak a vizsgára készítik fel őket, a vizsgabiztos pedig örül, ha valamilyen hasonló mozdulatsort lát, mint ami a tételben szerepel. Alkalmazási szintről természetesen szó sincs. A vizsgázók jó része arról sem kapott információt, hogy milyen körülmények között, hogyan lehet használni ezeket az eljárásokat. A szakmai kamara ellenőrzi a vizsgáztatásokat. Erejükből arra futja, hogy kontrollálják a vizsgákat, hogy

ott érdemi számonkérés is történjen és ne csak kiosszák a képző cégek a diplomákat. A jelenlegi árak mellett a cégek 90 %-a nem oktatja le a kötelező 300 órát, mert az ellenőrzést ki lehet kerülni. Sok vagyonőr dolgozik mindenféle igazolvány nélkül. A jelenlegi törekvés, mely szerint csak az akkreditált cégek végezhetik mérkőzések biztosítását, csak a fővállalkozókra vonatkoznak. Ők azonban alvállalkozókat alkalmaznak, akiknek nem biztos, hogy van vagyonőr-igazolványuk. A vagyonőröknek szóló tananyagot mielőbb meg kellene reformálni. A munkájukban előforduló helyzeteket kellene modellezni. Az ezekhez kapcsolódó jogszabályokat kellene oktatni. A szituációknak adekvát önvédelmi technikákat kellene tanítani, taktikai háttérükkel együtt. Cél a szakszerűség, jogszerűség, életszerűség. Az elméleti oktatáshoz gyakorlatokat kellene szervezni, ahol megismerhetnék a különböző területeket, és a képességeinek legmegfelelőbbet választhatná ki a leendő vagyonőr. Jelenleg is vannak gyakorlatok, de ezeket ingyen munkaként használják fel a képző cégek, rögtön mélyvízbe dobva a tanulókat. A mostani bérek mellett (kb. bruttó 350 Ft/óra) nehezen várható el minőségi szakemberek jelentkezése erre a munkára. Az alapfokú személy- és vagyonőrképzés mellett létezik közép és felsőfokú biztonságszervezői tanfolyam is, de ezekre kevés a jelentkező, hiszen csak a nagy cégeknél van szükség elenyésző esetben ilyen képesítésre. Főleg a mérkőzés-biztosításokra jellemző, hogy mindenféle képzettség nélkül dolgoznak a személy- és vagyonőrök. A képesítések rendőrségi ellenőrzése rendre elmarad. Látható azonban egyfajta folyamat, miszerint már a tömeges képzésre egyre kevésbé van szükség. Valószínűsíthető, hogy egyre inkább keresik a cégek a kvalifikált munkaerőt. Ehhez azonban megfelelő bérezésre is szükség lenne. A labdarúgó mérkőzések további szereplőinek képzése, felkészítése, tájékoztatása a prevenció része lehetne a football-huliganizmus megfékezésében. Ide soroljuk a játékvezetőket, játékosokat, bírókat, szurkolókat.”²⁵

8. Összegzés

“2010-et írunk. A technikai fejlődés hihetetlenül felgyorsult, úgy ahogy az

²⁵ Freyer Tamás: Rendvédelmi erők harca a football-huliganizmus ellen Magyarországon 86-95. oldal

emberek életvitele is. Ennek következményeként életünk nagy részét a stressz, a munka, és a megélhetéssel kapcsolatos kérdéskörök teszik ki. Ebből adódik azaz igényünk, hogy a mindennapi rohanás szünetében valamilyen módon egy úgynevezett „gőzkieresztő” tevékenységet hajtsunk végre magunkon. Az emberek mindig megtalálják a számukra legkedvezőbb intézményt, ahol ezt a fajta tevékenységüket kielégíthetik. Egy labdarúgó mérkőzés a stadionban is ezt a célt szolgálja.

A dolgozatomban már utaltam egy mondásra, amit ide is nyugodtan megjegyezhetek, miszerint: „Egy ország társadalmának éles tükre, hogy mi uralkodik a stadionjaiban és azok környékén” A társadalmat általában különböző gazdasági, politikai hatások befolyásolják, így a társadalom bármikor, bármilyen ütemben formálható. Kutatásaim során egy olyan jelenséggel ismerkedtem meg, ami a társadalomformáló hatások elhibázott lépései által, és azok következményeként született meg. Természetesen ilyenkor felsorakoznak a képzeletem előtt azok a kérdéskörök, amelyekre hiába várnék választ, úgyse kapnék. Megtörtént volna a Heysel katasztrófa, ha az angol politika időben fellép a huligánok ellen? Mennyi néző lenne kint a magyar stadionokban, ha a deviáns személyeket a kilencvenes évek elején megfékezik? Attól tartok, hogy a huligánok hármass mondata, miszerint „Voltunk. Vagyunk. Leszünk.” igaz. Úgy vélem, hogy ahol a társadalom meg van elégedve az állam munkájával, ott lassabban termelődik újjá a huliganizmus jelensége. Tehát az a jelenség, ami anno Angliából indult, megállítani sehogy sem lehet, csupán lassítani. Azt, hogy a huliganizmust felszámolni nem lehet, szerintem nem jelent nagy gondot, ugyanis a randalírozók lassítására való törekvésekkel igenis lehet szemmel látható kedvező eredményeket elérni.”²⁶

A fenti összegzőt egy évvel ezelőtt írtam. Akkor már körvonalazódni látszott egy várható második huligánellenes fellépés, amit a jelenlegi kutatásaim alatt jogszabályokba foglaltak, majd azok két és fél hónappal ezelőtt hatályba is léptek. Őszintén szólva nem örültem neki, és nem ilyen kemény fellépésre számítottam. Véleményem szerint elég nagy problémát jelent, hogy a mind a média, mind pedig a jelenlegi politika deviáns elemeknek tekinti mindazokat a személyeket is, akik teljesen elhatárolódnak azoktól a viselkedésformáktól, amiket az igazi rendbontók képviselnek. Gondoljunk csak bele! Ha

²⁶ Tóth János: Futball-huliganizmus Európában és Magyarországon, Rendvédelmi füzetek 2011/2. szám 103-104. oldal

egy kupadöntőn a győztes csapat szurkolói örömmámoros hangulatban berohannak a pályára, akkor megállapítható a rendbontásra irányuló célzat? Szerintem nem, és itt mutatkozik meg a túlzott szigor a huligántörvényben. Ugyanis nem titkolom, amikor kedvenc futballcsapatom feljutott az élvonalba, többmint hatezer hazai szurkolóval együtt én is berohantam a pályára ünnepelni a csapatot. Őszintén megvallva egy kicsit szatirikusnak tartom, hogy ami 4 évvel ezelőtt teljesen normális, büntetlen cselekedetnek minősült, ugyanezért hasonló körülmények közepette akár büntetőjogi felelősséget is megállapíthatnának rám. Pedig csak együtt örültünk a történelmi sikernek.

9. Felhasznált irodalom:

- Szabó János: Futball-huliganizmus
- Tóth János-Futball-huliganizmus Európában és Magyarországon (Rendvédelmi füzetek 2010/2011 2. szám)
- Freyer Tamás: Rendvédelmi erők harca a futball-huliganizmus ellen Magyarországon
- Földesiné Szabó Gyöngyi: A magyar NB1-es labdarúgó mérkőzések nézőinek társadalmi összetétele és motivációi, link: <http://www.mtapti.hu/mszt/19953/foldesin.htm>
- Discovery Channel-Futballhuligánok (Oroszország)
- <http://vkk.feek.pte.hu/files/rendezvenybiztositas.pdf>
- http://hvg.hu/itthon/20110930_szurkolo_huligan_torveny
- <http://www.uni-miskolc.hu/~wwwbe/Kriminalisztika.htm> (A garázdaság nyomozása)
- <http://barikad.hu/node/36266>, 2009. szeptember 13. 14:14
- <http://www.1885.hu/hirek/ujpest-szurkolok?start=4> Írta: szurkolói iroda 2011. július 22. péntek